

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Hospodářská fakulta

Studijní program: 6202 – Hospodářská politika a správa

Studijní obor: Pojišťovnictví

Současná situace na zajišťovacím trhu

Current situation on the reinsurance market

DP-PO-KPO-2007 11

HELENA CHALOUPKOVÁ

Vedoucí práce: Ing. Radek Moc (Česká pojišťovna, a.s.)

Konzultant: Doc. Ing. Eva Ducháčková, CSc. (KPO-TULIB)

Počet stran: 76

Počet příloh: 3

Datum odevzdání: 11. května 2007

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum: 10. května 2007

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu Ing. Radku Mocovi za odborné vedení při zpracování této diplomové práci.

Dále chci poděkovat paní Doc. Ing. Evě Ducháčkové, CSc. za inspirativní připomínky a ochotu při poskytování cenných rad.

Resumé

Cílem mé diplomové práce je zhodnocení současné situace na zajistném trhu. Zajistný trh velmi silně působí na pojistný trh, to se projevuje v různé zábranné činnosti pojišťoven, ale také v ceně pojištění. Dnes je pojišťovnictví ovlivněno katastrofami, které jsou způsobeny klimatickými vlivy ale také lidmi.

V první části práce popisují rizika, která existují v pojišťovnictví, a možnosti pojišťoven tato rizika snižovat. Dále se zabývám konkrétními formami a typy zajištění. Charakterizují fakultativní a obligatorní zajištění a popisují tradiční i alternativní možnosti přenosu rizika.

V druhé části se zabývám právní úpravou zajištění v České republice. Popisují situaci na trhu se zajištěním a pokusím se odhalit možnosti jeho rozvoje. Dále jsem se zaměřila na zajištění ve světě po ničivých hurikánech v roce 2005. Chtěla bych ukázat, jak se katastrofické události promítají na pojistných a zajistných trzích.

Summary

The aim of my diploma thesis is the evaluation of actual situation of the reinsurance market. The reinsurance market very strongly affects the insurance market, which is displayed in various preventive activities of insurance companies but also in the price of insurance. Today, the insurance industry is affected by catastrophes, which are cause by climatic effects or people.

The first part of my thesis describes the risks, which exist in insurance business and the possibilities of insurance companies to minimize these risks. Next I deal with particular forms and types of reinsurance. I characterize facultative and obligatory reinsurance and I describe the traditional and alternative possibilities of the risk transmission.

The second part explains legal regulations of the reinsurance in the Czech Republic. I describe the situation on the insurance and reinsurance market and I try to analyse the possibilities of its development. Next I focuse on reinsurance in the world after the devastating hurricanes in 2005. I would like to show the way the catastrophic incidents affect the insurance and reinsurance markets.

Klíčová slova

zajištění

zajistný trh

řízení rizik

zajišťovna

pojišťovna

alternativní přenos rizik

zajistné

fakultativní zajištění

obligatorní zajištění

neproporcionální zajištění

proporcionální zajištění

reinsurance

reinsurance market

risk management

reinsurance company

insurance company

alternative risk transfer

reinsurance premium

facultative reinsurance

obligatory reinsurance

non-proportional reinsurance

proportional reinsurance

Seznam použitých zkratek

a. s. - akciová společnost

aj. - a jiné

apod. - a podobně

atd. - a tak dále

ART - alternativní přenos rizik

CAT XL - katastrofické XL-zajištění

č. - číslo

ČR - Česká republika

ČNB - Česká národní banka

EUR - euro

Kč - koruna česká

max - maximum

mil. - milion

mld. - miliarda

např. - například

NP - neživotní pojištění

ods. - odstavec

PČ - pojistná částka

Sb. - sbírky

SL zajištění - zajištění nadměru škodovosti

tj. - to je

tzv. - takzvaný

USA - Spojené státy Americké

USD - americký dolar

XL zajištění - zajištění škodního nadměru

ŽP - životní pojištění

% - procento

Obsah

Čestné prohlášení	4
Poděkování	5
Resumé	6
Summary	7
Klíčová slova	8
Seznam použitých zkratk	9
Úvod	12
1. Riziko pojistitele	
1.1 Co je to riziko	14
1.2 Nástroje krytí rizik pojistitele	16
2. Zajištění	
2.1 Význam zajištění	17
2.2 Subjekty nabízející zajištění	19
2.3 Klasifikace zajištění	21
3. Formy zajištění	
3.1 Fakultativní zajištění	23
3.2 Obligatorní zajištění	24
3.3 Kombinace obou forem zajištění	25
4. Typy zajištění	
4.1 Proporcionální zajištění	
4.1.1 Kvótové zajištění	27
4.1.2 Surplus	29
4.1.3 Kombinace kvótového a surplusového zajištění	32
4.1.4 Kombinace surplusového a kvótového zajištění	33
4.1.5 Fakultativně-obligatorní surplus	34
4.2 Cena proporcionálního zajištění	35
4.3 Neporcionální zajištění	
4.3.1 Zajištění škodního nadměru	38
4.3.2 Zajištění nadměru škodovosti	39
4.3.4 Další typy smluv neporcionálního zajištění	40

4.4	Cena neproporcionálního zajištění	40
5. Finitní zajištění		
5.1	Princip finitního zajištění	43
5.2	Retrospektivní smlouvy	45
5.3	Prospektivní smlouvy	46
5.4	Trh finitního zajištění	46
6. Alternativní přenos rizika (ART)		
6.1	Subjekty ART	48
6.2	ART produkty	49
6.3	Trh s ART produkty	50
7. Současná situace na zajišťovacím trhu v České republice		
7.1	Zákon o pojišťovnictví	52
7.2	Analýza zajištění v České republice	56
8. Světový zajišťovací trh		
8.1	Analýza světového zajištění	61
8.2	Evropské zajištění	66
8.3	Katastrofické události a zajištění	66
8.4	Analýza ART trhu	68
8.5	Rating zajišťoven	69
8.6	Fúze mezi zajišťovny	70
Závěr		71
Seznam použité literatury		74
Seznam příloh		76

Úvod

Cílem mé diplomové práce je zhodnotit současnou situaci na zajistném trhu. Zajistný trh velmi silně působí na trh s pojištěním, což se projevuje v různé zábranné činnosti pojišťoven, ale také v ceně pojištění.

Dnes musí pojišťovny stále častěji hradit obrovské částky za škody způsobené přírodními živly nebo vyvolané lidským činitelem. Aby pojišťovny mohly např. rizika přírodních katastrof nebo teroristická rizika pojišťovat, musí mít za sebou silnou zajišťovnu, která se bude podílet na úhradě škod z těchto rizik. Zajišťovny přebírají do zajištění rizika, která pojišťovny pojistí a jsou v souladu se smlouvou uzavřenou mezi zajišťovnou a pojišťovnou.

Zajišťovny se také spolu s pojišťovnami snaží zabraňovat vysokým škodám, a proto podporují vědecký výzkum a vývoj nových informačních a varovných systémů.

V první kapitole bych chtěla vysvětlit co je to riziko, jaká rizika v pojišťovnictví existují a jak mohou pojišťovny tato rizika snižovat. Dále uvedu různé nástroje krytí rizik pojistitele.

V druhé kapitole se budu obecně zabývat jedním z nástrojů krytí rizika pojistitele, zajištěním. Vysvětlím význam zajištění a charakterizuji subjekty, které mohou zajištění nabízet. Také zajištění rozdělím podle různých hledisek.

Ve třetí a čtvrté kapitole se budu zabývat konkrétními formami a typy zajištění. Charakterizuji fakultativní a obligatorní zajištění a uvedu, jak se zajištění dále dělí dle způsobu rozdělení rizika. Popíši proporcionální a neproporcionální zajištění, rozeberu jejich různé druhy a zmíním se také o způsobu výpočtu zajistného u těchto typů zajištění.

V páté kapitole bych chtěla přiblížit finitní zajištění, jako alternativní nástroj přenosu rizika. Popíši charakteristické rysy finitního zajištění, jeho hlavní funkce a také jak se finitní zajištění dělí. Na závěr této kapitoly se zamyslím nad situací na trhu finitního zajištění.

V šesté kapitole se zabývám dalšími metodami alternativního přenosu rizika. Uvádím ART produkty a subjekty, které přebírají riziko v rámci ART produktů. Také se pokusím zhodnotit současnou situaci na tomto trhu.

V sedmé kapitole se budu věnovat právním aspektům zajištění v České republice, pokusím se zmapovat současný vývoj českého zajistného trhu a zhodnotím možnosti jeho dalšího rozvoje.

V osmé kapitole bych chtěla zhodnotit světový zajistný trh. Také se pokusím popsat situaci na světovém pojistném a zajistném trhu po ničivém hurikánu Katrina. Chtěla bych ukázat, jak se katastrofické události promítají na pojistných a zajistných trzích. Na závěr se budu zabývat několika fúzemi, které globalizují a zhušťují zajistný trh.

1. Riziko pojistitele

1.1 Co je to riziko

Obecně je riziko chápáno jako možnost vzniku události s výsledkem odchylným od cíle s určitou pravděpodobností. Riziko v pojišťovnictví je definováno jako možnost vzniku nahodilé události negativního charakteru. Pojistitel za cenu pojistného přebírá rizika pojištěných a pak je sám vystaven riziku nahodilých škodných událostí. [1]

V pojišťovnictví existují rizika spojená s různou velikostí pojistných plnění, se správným výběrem investic především při investování technických rezerv nebo například s neschopností pojišťovny hradit své závazky.

Tato rizika můžeme rozdělit na:

1. Pojistně-technické riziko – znamená možnost vzniku negativní odchylky mezi skutečnou a předpokládanou výší pojistných plnění vyjádřenou v ceně pojištění. Toto riziko lze ještě dále členit na **náhodné riziko** (vyjadřuje možnou odchylku skutečných pojistných plnění od předpokládaných v důsledku náhody), **riziko změn** (vyjadřuje možnou změnu rizika v čase, kvůli tomu je potřeba změnit i podklady pro výpočet pojistného) a **riziko omylu** (nesprávný odhad škodního průběhu v budoucnosti). Můžeme sem zařadit i riziko načasování (možnost, že k výplatě pojistných plnění dojde dříve, než se očekávalo). Toto riziko je významné v pojistných odvětvích, kde mezi vznikem pojistné události a výplatou pojistného plnění je dlouhé období (např. životní pojištění).
2. Riziko investičního portfolia – je spojeno s problematikou správného výběru investic pojišťovnou při investování zejména technických rezerv pojišťovny z hlediska bezpečnosti a výnosnosti. Do toho rizika můžeme zahrnout tržní riziko (pojišťovna investuje správně, ale akciový trh se změní), úvěrové riziko (vzniká při pojištění úvěrů, kdy pojištěný úvěr není pojištěným splacen a musí plnit pojišťovna) a riziko likvidity (pojišťovna musí být v každém okamžiku schopna plnit své závazky, musí investovat do různě likvidních instrumentů). Investičnímu

riziku jsou vystaveny zejména dluhové instrumenty, kdy obchodní partneři nedodrží sjednané podmínky finanční transakce.

3. Riziko nesolventnosti pojišťovny – znamená riziko neschopnosti úhrady závazků pojišťovny z dlouhodobějšího hlediska, může být způsobeno i pojistně-technickým, investičním rizikem nebo rizikem vyplývajícím z toho, že zajistitel není schopen dodržet závazky, které převzal uzavřením pojistné smlouvy.
4. Měnové riziko – je spojeno s nepříznivým vývojem kurzu domácí měny.
5. Ostatní rizika – neočekávaný vývoj makroekonomických veličin.

Aby pojišťovny snižovaly rizika, používají proces, který se nazývá řízení rizika (risk management). Pojišťovny se snaží cílevědomě měnit rizikové situace nebo rizikové procesy a snaží se eliminovat jejich vliv. K tomu využívají nástroje, ke kterým patří:

- získávání informací, které se týkají rizika a nástrojů jeho řízení,
- působení na riziko - vytváření dostatečně velkých pojistných kmenů a diverzifikace pojistných produktů,
- provádění finančních opatření (tvorba pojistně technických rezerv v optimální výši a struktuře, existence přiměřených kapitálových zdrojů, využití vhodného zajištění a jiných alternativních nástrojů ke krytí rizika).

Pro snížení pojistně-technického rizika je důležité správné stanovení ceny pojistných produktů, zejména nettopojistného, které je určeno na výplatu pojistných plnění. Proto pojišťovny využívají nejdokonalejší pojistně-technické a pojistně matematické metody pro jeho stanovení.

[2]

1.2 Nástroje krytí rizik pojistitele

Mezi nejdůležitější nástroje používané na krytí rizik pojistitele patří zajištění.

Zajištění je převod rizika nebo jeho části, které pojišťovna pojistila v zájmu pojištěného formou přímého pojištění, na jiného nositele rizika (zajistitele), který není s pojištěným v žádném smluvním vztahu, za finanční náhradu (zajistné). [4]

Můžeme také říci, že zajištění představuje vztah mezi pojistitelem a zajistitelem. Kdy prvopojistitel předává do zajištění ta rizika, která by nemohl bez zajištění krýt sám a současně také předává zajistiteli i část pojistného, které se vztahuje na tato rizika. Přitom se uplatňuje často několikanásobné zajištění v zájmu dělení rizika, tzv. retrocese.

Dalšími nástroji používanými pro krytí rizik pojistitele je soupojištění a soupojistné nebo zajistné pooly.

Soupojištění je systém pojištění, kdy se na krytí určitého rizika podílí několik pojistitelů. Každý pojistitel ručí pouze za tu část rizika, kterou převzal a jejíž velikost je vyznačena v příslušné pojistné smlouvě uzavřené v rámci soupojištění s klientem. Soupojištění často vzniká jen pro jednu pojistnou smlouvu, jeden pojistný obchod.

Soupojistný pool je uspořádán stejně jako soupojištění, kdy některý ze zastoupených pojistitelů má upisovací autoritu, upisuje jménem ostatních a ve sjednaných časových termínech provádí vyúčtování. Soupojistný pool má většinou formu organizace trvaleji sdružující zastoupené prvopojistitele na smluvním základě.

Zajistný pool znamená, že několik pojistitelů vnáší do systému všechna svá individuálně uzavřená pojištění daného typu a zpětně jsou jim z takového pojistného kmene přidělovány podíly k zajištění. Velmi často se takové systémy využívají pro krytí velkých rizik přesahujících kapacity jednotlivých pojistitelů.

[4]

2. Zajištění

Zajištění jednoduše znamená pojištění pojišťovny. Pojistitel pojišťuje riziko, které přijal do pojištění u jiné finanční instituce. Při zajištění dochází k vertikálnímu dělení rizika, tedy k přerozdělení rizika přijatého pojistitelem v zájmu rozdělení rizika na přijatelnou velikost z hlediska pojistitele.

Zajištění rozsah škod nezmenšuje, ale činí jejich finanční dopady pro jednotlivé pojistitele ekonomicky únosnější a celkové výsledky stabilnější. [1]

2.1 Význam zajištění

Nutnost zajištění pro prvopojistitele vyplývá ze skutečnosti, že celková škoda, spojená s realizací některých rizik, může nejen převýšit celkovou hodnotu přijatého pojistného, ale i celkové finanční možnosti prvopojistitele, který by měl pojistnou ochranu převzít.

Důvody pro zajištění z hlediska prvopojistitele lze rozdělit takto:

1. Zvýšení kapacity pojistitele – pojišťovny nemohou přijímat do pojištění rizika v neomezené velikosti, musí respektovat svou kapacitu, tedy maximální objem rizika, který v rámci daného pojištění mohou pojistit. Kapacita pojistitele úzce souvisí s jeho solventností, která je regulována státními orgány. Zvýšení kapacity pojistitele formou zajištění znamená, že pojišťovny nemusí hledat náhradní řešení (např. navýšení základního kapitálu, což může být dražší než zajištění a nebo nedostupné), pojistitel může získat větší podíl na pojistném trhu a rozšířit svůj pojistný kmen, nemusí odmítat pojistné obchody, pro které by bez zajištění neměl kapacitu a také efektivněji využije fixní správní náklady nezávislé na velikosti pojistných obchodů.
2. Homogenizace pojistného kmene – pojistitel se snaží o to, aby disponoval velkým pojistným kmenem homogenních rizik, tedy rizik s relativně stejně velkou možností škod. Pokud jeho pojistný kmen obsahuje nestandardní pojistné smlouvy

s vysokým rizikovým potenciálem, nebo sjednané na neúměrně vysoké pojistné částky, znamená to anomálie v předpokladech zákona velkých čísel a tím možnou chybu v předem kalkulovaných pojistných výsledcích. Toto přináší nestabilitu hospodářských výsledků pojistitele. Přenesením nestandardních pojistných smluv na zajistitele je obnovena stabilita hospodářských výsledků.

3. Stabilizace výsledků pojistitele a růst rizikově očištěných výnosů – stabilita pojistných obchodů nemusí být ohrožena pouze jednotlivými vysokými výkyvy v pojistném kmenu, ale také dalšími rizikovými vlivy. Mezi další rizikové vlivy můžeme zařadit *riziko náhodného kolísání* (nepředpověditelné kolísání škodního průběhu, výskyt katastrofických událostí, které ovlivní velký počet pojistných smluv), *riziko ekonomických, sociálních a technologických změn* (střídání ekonomických cyklů, klimatické změny, nová legislativa a předpisy, stárnutí populace, technický pokrok) a *riziko chyb* (chybné předpoklady pojistně-matematických výpočtů, nevhodná interpretace podkladových statistik).
4. Rozproštění a diverzifikace pojistných rizik – zajistitelé podnikají v mezinárodním měřítku a díky tomu mohou rozprostit pojistná rizika, ale také je diverzifikovat. Diverzifikace pojistného rizika znamená, že zajistné portfolio zahrnuje opačně působící tendence. Rozlišujeme *teritoriální diverzifikaci*, kdy ke kompenzaci dochází díky odlišnému vývoji pojistných výsledků v různých zemích, *produktovou diverzifikaci*, ke které dochází při odlišném vývoji pojistných výsledků v různých pojistných produktech zahrnutých v portfoliu a *časovou diverzifikaci*.
5. Dosažení finančních výhod – prostřednictvím finitního (finančního) zajištění může pojišťovna dosáhnout např. navýšení kapitálu, vylepšení různých finančních ukazatelů atd.
6. Získání profesionálních služeb zajistitele – zajišťovny poskytují svým klientům související služby, které by pojišťovny z ekonomických i jiných důvodů samy zvládly pouze s vynaložením velkých finančních nákladů. Zajišťovny poskytují pojišťovnám informace nutné pro tvorbu nových produktů, předávají zkušenosti z jiných států a oblastí, oceňují velká rizika, konzultují s pojistiteli otázky, které se týkají oblasti zábrany a regulace škod atd.

[3]

2.2 Subjekty nabízející zajištění

Zajištění na trzích zabezpečují:

- specializované profesionální zajišťovací společnosti,
- pojišťovny, které se vedle provozování přímého pojištění zabývají také aktivním zajištěním,
- zajišťovací makléři (brokeři).

a) Profesionální zajišťovny

Jsou to subjekty, které poskytují převážně zajištění, tedy ve většině případů neprovozují prvopojištění a nemají obchodní kontakty s potenciálními zájemci o prvopojištění. Jejich význam v zajištění byl a je stále klíčový.

Můžeme rozlišit:

- nadnárodní zajišťovny – obchodují prostřednictvím pevné či mobilní obchodní sítě nebo prostřednictvím poboček v řadě zemí, přijímají nabídky zprostředkované makléři a jsou schopny zajišťovat většinu pojistných odvětví. Jsou většinou schopny nabídnout kvalitní zajistný servis (např. Swiss Re, Munich Re);
- regionální a specializované zajišťovny – mají menší zajistnou kapacitu a zaměřují se na danou lokalitu či pojistné odvětví. Často využívají retrocese umístované kvůli diverzifikaci na zahraničních zajistných trzích;
- dceřiné zajišťovny velkých pojišťoven – vznikají často osamostatněním původních zajistných úseků velkých pojišťoven provozujících zároveň úspěšnou zajišťovací činnost a po oddělení fungují jako profesionální zajišťovny. Většinou udržují kontakt s mateřskou společností, která jim pomáhá při rozjezdu, přenechává jim zajistné obchody za podmínek výhodnějších než tržní průměr a je zárukou jejich solventnosti (Alliaz Re);
- Lloyd's – má na zajistném trhu zvláštní postavení. Jedná se o společenství profesionálních pojistitelů a zajistitelů se sídlem v Londýně s velmi dlouhou tradicí upisující obchody prostřednictvím brokerů. V oblasti zajištění má reputaci především pro námořní pojištění a méně obvyklá rizika krytá speciálními, neproportionalními formami zajištění.[1]

b) Zajišťovací činnost pojišťoven

Jedná se o aktivní zajištění, kdy pojistitel vedle své základní pojišťovací činnosti soustředí aktivity také na provozování zajišťovací činnosti. Častější je ale pasivní zajištění, kdy pojistitel je v pozici prvopojistitele a zajištění odevzdává. Podíl zajišťovací činnosti pojišťoven v čase značně kolísá.

Můžeme rozlišit dvě skupiny pojišťoven, které provozují vedle pojišťovací také zajišťovací činnost:

- pojišťovny, které zajišťují pouze příležitostně a jen ve vybraných pojistných odvětvích; většinou intenzivně využívají služby zajišťovacích makléřů; takových to pojišťoven je více;
- velké pojišťovny, které se zajišťovací činnosti věnují systematicky; často z nich vznikají dceřiné společnosti, které pak na trhu vystupují jako profesionální zajišťovny.

c) Zajišťovací makléři

Zajišťovací makléř zprostředkovává zajistný obchod mezi prvopojistitelem a zajistitelem. Pohybuje se mezi poptávkovou stranou zajistného trhu, na které získává zakázky pro zajištění, a nabídkovou stranou zajistného trhu, kam tyto zakázky umísťuje. Bez zajišťovacích makléřů by nebyla možná zajišťovací činnost pojišťoven, které se nemohou spolehnout na obchodní síť, jakými disponují velké profesionální zajišťovny. Jako důvody využívání makléřských služeb lze uvést:

- chybějící obchodní síť provozovatelů zajištění pro tuto oblast,
- chybějící zkušenosti a malý rozhled o situaci na zajistném trhu včetně nových zajistných možností a technik,
- potřebu mobilizovat značnou zajistnou kapacitu v případě vysokých pojistných částek (např. pojištění aerolinií apod.),
- důvěru v zajišťovacího makléře opírající se o dlouhodobou spolupráci, možnost využít jeho osobní a obchodní kontakty,
- přesunutí části administrativy na makléře.

Mezi činnosti zajišťovacího makléře může patřit:

- ve spolupráci s pojistitelem, který hledá zajištění, připravuje všechny detaily zajištné zakázky včetně obecných informací, podmínek a statistik,
- hledá zajištný trh s nejlepšími podmínkami a obvykle se obrácí na největšího zajištního na tomto trhu, s nímž sjedná konečný návrh zajištného krytí sumarizovaný ve formě tzv. slipu,
- nabízí podíly zajištného krytí, které podle slipu zůstávají jiným zajištnitelům a dohodne s nimi podmínky,
- vypracovává konečnou zajištnou smlouvu nahrazující předběžné zajištné krytí,
- zprostředkovává platby mezi prvopojistitelem a zajištníkem a informuje obě strany o stavu účtu,
- informuje zajištníka předběžně o výskytu velkých škod, na kterých se zřejmě v rámci sjednaného zajištního bude podílet,
- vyřizuje veškerou korespondenci mezi stranami sjednaného zajištního.

Makléř je angažován podle důvěryhodnosti, kvality poskytovaných služeb a etiky jednání. Jeho odměna se obvykle stanovuje procentně z výše zajištného: sazby se pohybují od 1 % do 3 % v případě proporcionalního zajištního, zatímco v případě neproporcionalního nebo fakultativního zajištního mohou dosáhnout až 15 %.

[3]

2.3 Klasifikace zajištního

Zajištního lze klasifikovat podle různých hledisek. Tato hlediska jsou:

1. podle použitých nástrojů:
 - klasické nástroje - klasické zajištního, je to nejčastěji využívané zajištního,
 - moderní nástroje - alternativní přenos rizik ART, kdy se v zajištního např. využívají nástroje kapitálového trhu;

2. podle účelu:

- pojistně-technický účel - zajištění má v tomto případě primárně za cíl ochranu pojistitele před pojistně-technickými riziky; je to převažující případ,
- jiný účel - zajištění zde sleduje jiné cíle, např. navýšení kapitálu, vylepšení finančních ukazatelů, podporu při fúzích a koupích pojišťoven, daňové a licenční důvody; mluví se o finančním (finitním) zajištění;

3. podle formy:

- fakultativní zajištění,
- obligatorní zajištění;

4. podle typu zajištění:

- proporcionální zajištění,
- neproporcionální zajištění;

5. podle ceny:

- zajištění za pevnou cenu - zajistné může být ve výjimečných případech fixní (paušální),
- zajištění za proměnnou cenu - ve většině případů se zajistné mění v závislosti na celé řadě faktorů;

6. podle stupně zajištění u cedenta:

- přímý pojistitel - zajištění se týká přímého pojistitele, realizuje se na prvním stupni,
- retrocedent - zajištění se týká až zajistitele retrocedujícího část přijatého zajistného obchodu, realizuje se až v nějakém vyšším stupni.

[3]

3. Formy zajištění

3.1 Fakultativní zajištění

Je historicky starší ze dvou základních forem zajištění. Sjednává se individuálně pro jednotlivé pojistné smlouvy, zvláště pro každé pojistné riziko. Prvopojistitel není smluvně zavázán příslušnou pojistnou smlouvu k zajištění nabídnout a zajistitel není smluvně povinen ji k zajištění přijmout. Prvopojistitel využívá fakultativního zajištění především v případě, že:

- zajišťuje dané druhy rizika výjimečně a nemá tedy pro ně sjednanou smlouvu o obligatorním zajištění,
- riziko je z obligatorních smluv vyloučeno,
- velikost rizika převyšuje kapacitu obligatorních zajišťovacích smluv,
- prvopojistitel nechce sjednané obligatorní zajištění přetížit velkými riziky,
- prvopojistitel potřebuje v určitém individuálním případě technickou pomoc, neboť nemá s nabízeným rizikem žádné zkušenosti.

Výhody

- Prvopojistitel může zvýšit svou pojistnou kapacitu a nemusí zasáhnout do současného obligatorního zajištění, může nalézt zajistitele pro rizika, která považoval za nepojistitelná.
- Pojišťovna nabídne k zajištění jen potřebné případy, díky tomu jí zůstane maximum původního pojistného.
- Rizika poskytnutá k pojištění jsou přezkoumána více odborníky.
- Zajistitel má možnost ovlivnit prvopojistitele při konstrukci původní pojistné smlouvy tím, že navrhne různé korekce či změny podmínek vedoucí k redukci pojištěných rizik.

Nevýhody

- Často vzniká značné zpoždění v uzavírání pojistných smluv pojišťovnou, která musí mít nejprve souhlas fakultativního zajišťovatele.
- Prvopojistitel ztrácí volnost při uzavírání pojistných smluv, protože musí brát v úvahu námitky zajišťovatele sledujícího určitou strategii.
- Změnu ve fakultativně zajištěné pojistné smlouvě lze obvykle provést jen se souhlasem zajišťovatele.
- Fakultativní zajištění je více náchylné ke vzniku různých chyb a konfliktních situací než obligatorní zajištění.

[3]

3.2 Obligatorní zajištění

Obligatorní zajištění je v současné době častější zajišťovací forma než fakultativní zajištění. Sjednává se pro celé portfolio pojistných smluv. Při splnění podmínek rámcové zajišťovací smlouvy má zajišťovatel právo a zároveň povinnost převzít příslušné části rizika z jednotlivých pojistných smluv daného portfolia.

Obligatorní zajištění znamená, že prvopojistitel musí všechna rizika definovaného charakteru a velikosti postoupit zajišťovateli a zajišťovatel je musí přijmout. Obligatorní zajišťovací smlouvy se sjednávají na dobu nejméně jednoho roku. U obligatorního zajištění je důležitá vzájemná důvěra prvopojistitele a zajišťovatele. Zajišťovatel věří, že prvopojistitel bude postupovat při uzavírání zajišťovaného pojistného obchodu kvalifikovaně a vůči zajišťovateli spravedlivě a prvopojistitel se spoléhá na promptní plnění zajišťovatele v případě potřeby.

Výhody

- Nejdůležitější výhodou pro prvopojistitele je záruka jistoty, tedy že pojišťovna může uzavřít pojistný obchod bez pochyb o dostupnosti zajištění.

- Administrativní náklady obligatorního zajištění jsou většinou pro zajistitele a zejména pro prvopojistitele nižší než v případě fakultativního zajištění.
- Zmenšuje se zpoždění při výplatě pojistného plnění, protože zajistitel se nezabývá podrobně jednotlivými pojistnými případy.
- Pro obligatorní zajištění je také typická trvalost, s kterou často pokračuje do dalších let a i tímto způsobem přispívá k jistotě pojistitele, ziskům zajistitele a snížení administrativních nákladů obou stran.
- Zajistitel může díky obligatornímu zajištění realizovat svou snahu o rozproštění a diverzifikaci pojistných rizik, protože takto zajišťuje celá portfolia pojistných smluv.

Nevýhody

- Zajistitelé jsou v nevýhodné pozici, a proto se snaží eliminovat svá rizika různými omezeními a výlukami v zajistné smlouvě. Prvopojistitel nakonec může zjistit, že některá z pojištěných rizik (např. povodně a záplavy, teroristické útoky, zemětřesení aj.) nejsou zajištěny dostatečným způsobem.
- V rámci obligatorního zajištění se většinou ceduje větší objem pojistného obchodu než v případě fakultativního zajištění a prvopojistitel tak přichází o větší část inkasovaného pojistného, než je nutné.
- Systematické změny ze strany pojišťovny v provozovaném pojistném obchodě podléhají schválení zajistitelem.

[3]

3.3 Kombinace obou forem zajištění

Další variantou zajištění je kombinace výše uvedených forem.

Fakultativně-obligatorní zajištění umožňuje prvopojistiteli rozhodnout se, zda každou nově uzavřenou pojistnou smlouvu postoupí do zajištění. Zajistitele ale zavazuje postoupenou pojistnou smlouvu do zajištění přijmout, pokud jsou splněny podmínky zajistné smlouvy.

Většinou k této situaci dochází přeměnou fakultativního zajištění, kde prvopojistitel postupně nabízí k zajištění stále více pojistných smluv. Někdy si také chce tímto způsobem zajistitel získat u prvopojistitele exkluzivitu a takto rozvíjet své zajištění obchody. Pokud ale prvopojistitel začne uplatňovat v rámci fakultativně-obligatorního zajištění antiselekcí, tedy že si ponechává dobrá rizika a ceduje špatná rizika, pak většinou zajistitel takový vztah ukončí.

Opačný případ, obligatorně-fakultativní zajištění, je v praxi méně obvyklý.

[3]

4. Typy zajištění

Zajištění můžeme dělit podle způsobu rozdělení rizika mezi pojistitele a zajistitele, a to na zajištění proporcionální a neproporcionální.

4.1 Proporcionální zajištění

Je to historicky starší ze dvou základních typů zajištění. Znamená, že pojistná částka, pojistné plnění a pojistné se dělí mezi prvopojistitele a zajistitele ve sjednaném poměru. Klíčový je poměr, ve kterém se v každé pojistné smlouvě dělí původní pojištěné riziko mezi prvopojistitele a zajistitele. Ve stejném poměru se pak dělí již skutečné finanční toky, tedy pojistné a případně pojistné plnění. Důležité je, že velikost poměru nezáleží na výši škody. Dalším charakteristickým rysem proporcionálního zajištění je, že cese podléhá původním podmínkám sjednaným mezi přímým pojistitelem a pojištěným, takže zajistitel kryje svůj díl rizika za stejných podmínek jako přímý pojistitel.

Proporcionální zajištění se nejčastěji využívá v životním pojištění, protože je zde vyrovnaný pojistný kmen a neobjevují se pojistné výkyvy.

[4]

V praxi se využívají dva typy proporcionální zajištění.

4.1.1. Kvótové zajištění

U kvótového zajištění je pevně stanovena procentní sazba, kterou se zajistitel podílí na krytí rizika. Tato kvóta se použije na všechny smlouvy sjednané pojistitelem, které jsou zahrnuty v zajistné smlouvě, tedy také na všechno pojistné a na všechna pojistná plnění. Zaplacené zajistné se snižuje o tzv. provizi, která je odměnou prvopojistitele za získání obchodu, a za pojistitelem vynaložené správní náklady. Výhodou tohoto zajištění je jeho administrativní nenáročnost.

Kvótové zajištění je vhodné užívat v případech kdy:

- pojistné částky v rámci pojistných smluv zahrnutých do zajištění jsou relativně stejnorodé,
- pojišťovna zavádí nový pojistný produkt, u kterého je budoucí škodní průběh těžko odhadnutelný,
- pojistitel zajišťuje velké množství pojistných smluv, které vyžadují administrativně jednoduchý způsob zajištění,
- dochází k rychlému růstu pojistného kmene a je kapitálově náročné okamžitě vytvořit dostatečné technické rezervy, vlastní kapitál pojistitele figurující při vykazování jeho solventnosti nestačí na objem upsaného pojistného,
- některé obchody nelze zajistit jinak než kvótové, protože u těchto pojistných produktů je obtížné vymezit jediné riziko nebo ztrátu (např. soukromé zdravotní pojištění, zemědělské pojištění úrody aj.).

[2]

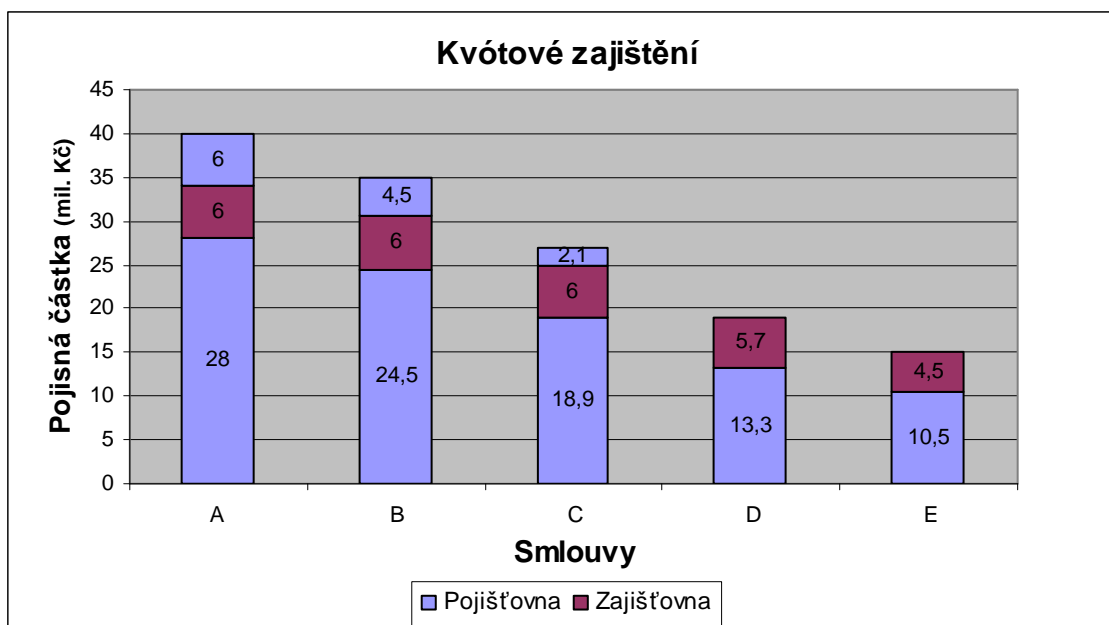
Příklad kvótového zajištění

V zajištění smlouvě mezi prvopojistitelem a zajištěním je uvedeno, že zajištěním se podílí 30 % na krytí rizika. Limit zajištěním, tedy max. výše převzatého rizika je 6 mil. Kč. Za příslušné období pojistitel uzavřel těchto 5 smluv:

Tabulka č. 1 (v mil. Kč)

Smlouva	A	B	C	D	E
Pojistná částka	40	35	27	19	15

Graf č. 1

Zdroj: DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*

Z grafu a tabulky vidíme, že zajišťovna převezme maximálně riziko do 6 mil. Kč. Pokud je 30 % PČ více než 6 mil. Kč zajišťovna vezme do zajištění pouze těch 6 mil. Kč, zbytek zůstane na krytí prvopojistiteli. Prvopojistitel může zbytek pojistné částky zajistit ze svých prostředků nebo, pokud je to nějaká větší částka, retroceduje vlastní vrub u jiné zajišťovny.

4.1.2 Surplus (excedentní zajištění)

Je to nejčastěji používaný typ proporcionálního zajištění. Prvopojistitel si určí vlastní vrub, tedy hodnotu PČ kterou je schopen zajistit z vlastních zdrojů, zbytek rizika si pojišťovna a zajišťovna rozdělí ve variabilním poměru, který se spočítá: vlastní vrub ku celkovému riziku.

Opět i v tomto typu zajištění si zajišťovna stanoví limit. Ten se většinou rovná násobku vlastního vrubu pojistitele.

Na rozdíl od kvótového zajištění může být poměr pro dělení rizika mezi prvopojistitelem a zajišťovnou při surplusovém zajištění pro každou pojistnou smlouvu jiný. V tomto poměru se pak dělí pojistné plnění a pojistné. Oproti kvótovému zajištění je excedentní

zajištění administrativně náročnější. Pro každou pojistnou smlouvu je potřeba vypočítat poměr dělení ručení, pojistného a pojistného plnění mezi prvopojistitele a zajistitele.

Excedentní zajištění je dobrým nástrojem pro homogenizaci pojistného kmene u prvopojistitele. Prvopojistitel předává vysoká rizika zajistiteli, ale ten se může dostat do nepříznivé pozice.

Limit zajistitele se u tohoto zajištění většinou udává v násobcích vlastního vrubu prvopojistitele. Touto vazbou se zajistitel brání proti tomu, aby pojišťovna výběrem velkých rizik nepostupovala antiselektivně.

Někdy je riziko tak velké, že zajistitel není ochoten zajistit celý poměr, protože riziko, které by měl zajistit, přesahuje násobek vlastního vrubu. Nezajištěné riziko zůstane pojišťovně a ta má v tomto případě několik možností, jak zbytek rizika zajistit. Může zbývající část zajistit sama, tedy přidat k vlastnímu vrubu, nebo hledá fakultativní zajištění pro toto konkrétní riziko a poslední možností je, že uzavře další rámcovou pojistnou smlouvu na další násobky vlastního vrubu. Riziko je tak kryto několika zajistiteli.

Surplusové zajištění je vhodné využívat pro tyto případy:

- pokud chce prvopojistitel zvýšit pojistnou kapacitu,
- pro homogenizaci zajišťovaného portfolia a stabilizaci škodního průběhu, kdy si prvopojistitel ponechává větší díl dobrých rizik a menší díl špatných rizik, na jeho vrubu zůstává ziskovější obchod,
- pokud si chce prvopojistitel ponechat větší část pojistného, protože za pojistné smlouvy s ručením nepřevyšujícím vlastní vrub prvopojistitele se při surplusovém zajištění neodvádí žádné pojistné a celé inkasované pojistné tak připadá prvopojistiteli,
- pro pojistné produkty, které mohou být ohroženy výskytem nadprůměrně vysokých škod, např. pojištění požární, proti odcizení a vloupání, úrazové, životní atd., ale surplusové zajištění však nemusí být schopno dostatečně eliminovat kumulaci škod z nějaké katastrofické události, protože nezabrání mnohonásobnému

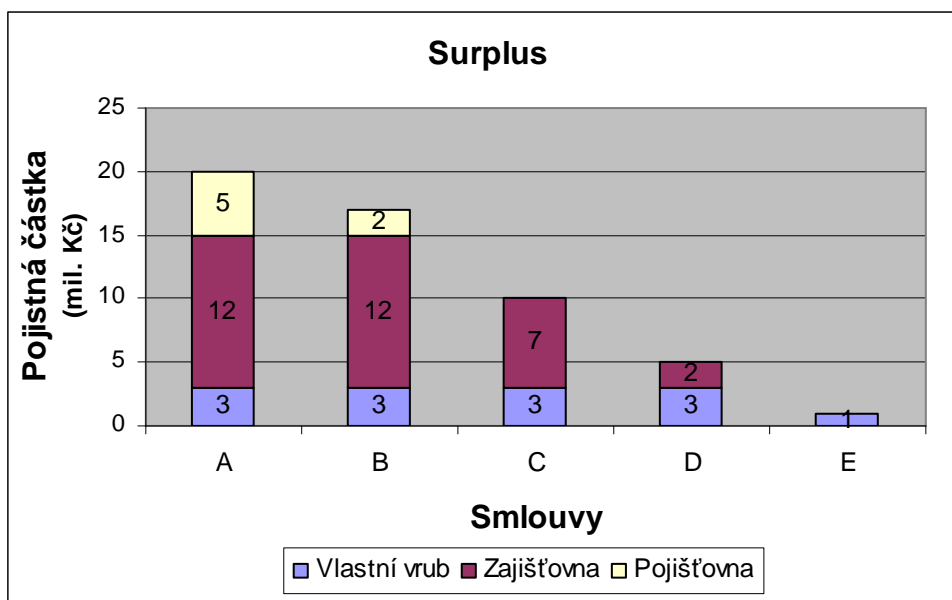
opakování spoluúčasti prvopojistitele v rámci velkého počtu škod vzniklých touto katastrofou.

[3]

Příklad surplusového zajištění

Pojišťovna má 5 pojistných smluv, které chce zajistit excedentním zajištěním. Vlastní vrub si pojišťovna stanoví ve výši 3 mil. Kč, limit zajistitele je 4x vlastní vrub, tedy 12 mil. Kč.

Graf č. 2

Zdroj: DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*

Z grafu je vidět, že pojišťovna si ponechá pouze malá rizika ve vlastním vrubu, surplus zajištění ji odřízne skoro všechna zbývající rizika. Zbytek, nad limit zajistitele, zůstane na pojišťovně, která si může zbývající rizika ponechat nebo uzavřít další zajistnou smlouvu.

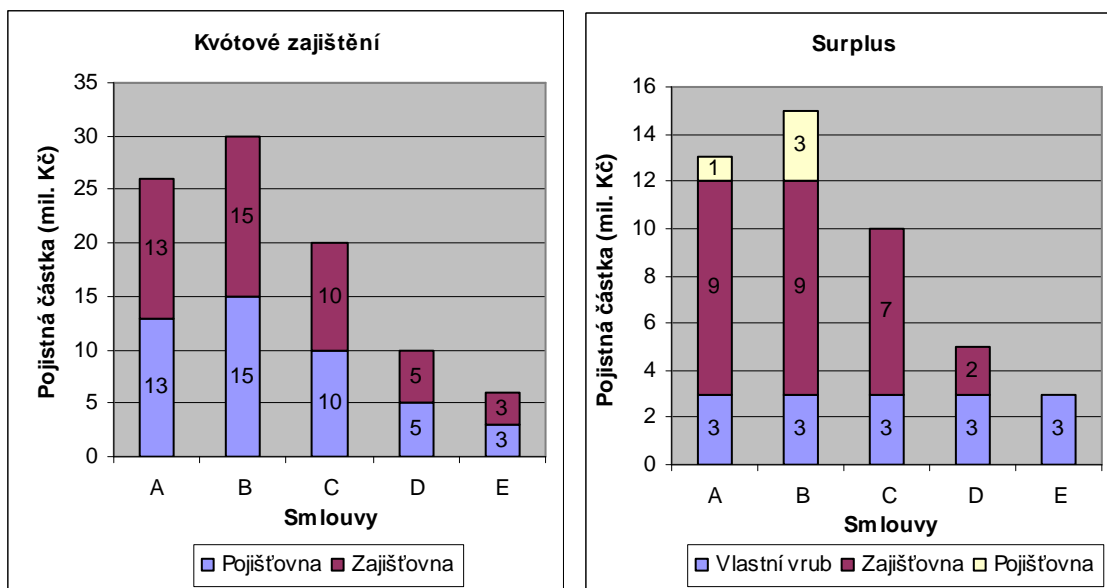
4.1.3 Kombinace kvótového a surplusového zajištění

V praxi se někdy kombinuje kvótové a surplusové zajištění s cílem zkombinovat jejich výhodné vlastnosti (příznivé finanční účinky kvótového zajištění a homogenizující účinky

surplusu) nebo vyhovět požadavkům kladeným na zajištění v některých specifických situacích.

Kombinace kvótového a surplusového zajištění znamená, že se na zajišťované portfolio nejdříve aplikuje kvótové zajištění a na jeho vlastní vrub se následně aplikuje surplusové zajištění. Následný surplus homogenizuje vlastní vrub ponechaný prvopojistiteli po aplikaci kvótového zajištění, které výkyvy vlastního vrubu ještě nemuselo eliminovat do přijatelné podoby. Následný surplus zbaví prvopojistitele těch jednotlivých rizik, která zůstala i po aplikaci kvóty ještě neúměrně vysoká. [3]

Graf č. 3

Zdroj: DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*

Z grafů můžeme vidět, jak nejprve kvótové zajištění s 50 % kvótou odřízne rizika a zbytek, který zůstane pojišťovně, prvopojistitel zajistí excedentním zajištěním. V tomto případě je vlastní vrub pojišťovny 3 mil. Kč a limit zajistitel 3x vlastní vrub, tedy 9 mil. Kč. Z grafu surplusového zajištění je zřejmé, že u pojistných smluv A, B zůstane pojišťovně ještě nějaké ručení nad její vlastní vrub. Pouze při kvótové zajištění by pojišťovna musela krýt 13, 15, 10, 5, nebo 3 mil. Kč. Díky kombinaci se surplusovým zajištěním bude pojišťovna krýt u smlouvy A pouze 4 mil. Kč a u pojistné smlouvy

B pouze 6 mil. Kč. U ostatních pojistných smluv bude pojišťovna kryt 3 mil Kč, což je její stanovený vlastní vrub.

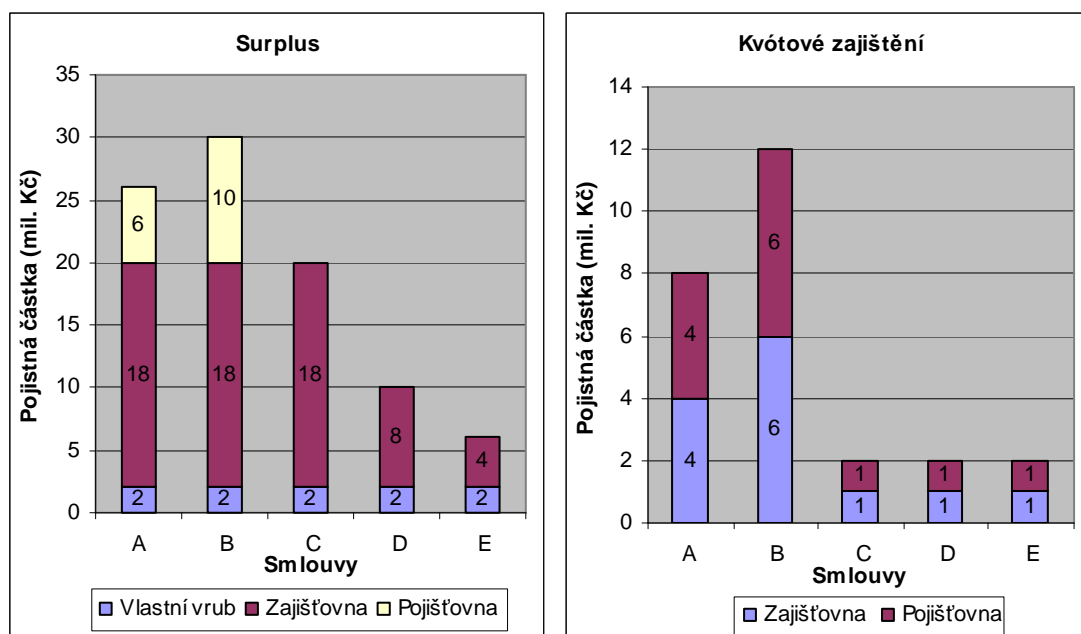
Kombinace kvótového a surplusového zajištění se v praxi využívá:

- u nově zaváděných pojistných produktů, protože úvodní kvótové zajištění pomáhá prvopojistiteli financovat prudký nárůst nového obchodu, teprve následné surplusové zajištění homogenizuje zajišťovaný pojistný kmen,
- v pojistných odvětvích, kde v čase dochází k růstu pojistné hodnoty, protože v samotném surplusovém zajištění může být brzy vyčerpána kapacita prvopojistitele, ale pokud se nejprve aplikuje kvótové zajištění, pak se vlastní surplus následně vztahuje na podstatně nižší hodnoty.[3]

4.1.4 Kombinace surplusového a kvótového zajištění

Toto zajištění znamená, že se na zajišťované portfolio nejprve aplikuje surplusové zajištění a na jeho vlastní vrub se pak aplikuje kvótové zajištění. Surplusové zajištění odřízne vyšší rizika, kvótové zajištění dále sníží absolutní ručení prvopojistitele uvnitř vlastního vrubu.

Graf č. 4

Zdroj: DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*

Z grafů je patrné, že pouze při surplusovém zajištění, by pojistiteli u pojistných smluv A, B zůstal nejen jeho stanovený vlastní vrub 2 mil. Kč, ale ještě další hodnoty ručení, které jsou nad limit zajistitele, který je ve výši 9 x vlastní vrub. Aplikací 50 % kvótového zajištění na vlastní vrub pojistitele plus na zbytek ručení u smluv A, B bude pojišťovna ručit u smlouvy A pouze za 4 mil. Kč a u smlouvy B bude ručit za 6 mil. Kč.

Kombinace surplusového a kvótového zajištění se využívá pro tyto situace:

- prvopojistitel může nasadit vyšší vlastní vrub pro surplusové zajištění a odříznout tak vysoká rizika, protože následné kvótové zajištění ho zbaví zbylého nechtěného rizika,
- v rámci surplusového zajištění se zajistitel často dostává do nevýhodné situace, kdy ručí za odříznutá vysoká rizika, následná kombinace s kvótoým zajištěním může zajistitele odškodnit podílem na ziskovém normálním obchodu prvopojistitele.

[3]

4.1.5 Fakultativně-obligatorní surplus

Fakultativně-obligatorní zajištění dává prvopojistiteli pro každou uzavřenou pojistnou smlouvu volnost, zda ji postoupí do zajištění, zatímco zajistitele zavazuje postoupenou pojistnou smlouvu do zajištění přijmout. Fakultativně-obligatorní surplus se často sjednává jako druhý či vyšší surplus nad předchozími (obligatorními) surplusy. Poměr kapacity prvopojistitele vůči jeho vlastnímu vrubu je pro každou pojistnou smlouvu ze zajišťovaného portfolia stejný.

Druhým typem fakultativně-obligatorního surplusu je open cover v užším smyslu. Jedná se o fakultativně-obligatorní surplus, ale s otevřeným krytím, kdy je sice absolutní částkou pevně stanovena kapacita prvopojistitele (tedy součet jeho vlastního vrubu a limitu zajistitele), ale prvopojistitel má v rámci své fakultativní volby navíc možnost volit pro různé pojistné smlouvy ze zajišťovaného portfolia také různé vlastní vruby. Poměr kapacity prvopojistitele vůči jeho vlastnímu vrubu je tak pro různé pojistné smlouvy různý.

Z hlediska zajistitele jde pak o ještě rizikovější záležitost než v předchozím případě. I přes tyto nepříznivé vlastnosti, se toto zajištění používá, např. v námořním pojištění.

[3]

4.2 Cena proporcionálního zajištění

Cenu zajištění u proporcionálního zajištění představují základní čtyři složky:

- zajistné – platí prvopojistitel zajistiteli,
- provize od zajistitele – platí zajistitel prvopojistiteli,
- podíl na zisku zajistitele – zisková provize, platí zajistitel prvopojistiteli,
- spoluúčast prvopojistitele – platí prvopojistitel zajistiteli

Zajistné

Zajistné je základní složkou ceny zajištění. V proporcionálním zajištění představuje poměrnou část pojistného, které dostává prvopojistitel. Příslušný poměr je předem sjednán jako jeden z parametrů zajistné smlouvy a uplatňuje se i na ručení zajistitele. Do zajistného vstupují ve sjednaném poměru všechny relevantní složky bruttopojistného (např. nettopojistné, bezpečnostní přírážka, správní náklady, zisková přírážka).

Při kalkulaci zajistného je třeba zohlednit následující skutečnosti:

- o jaké bruttopojistné se jedná – předepsané pojistné, přijaté pojistné, zasloužené pojistné,
- časovou hodnotu peněz – jaká je frekvence placení pojistného, převedení měsíčních plateb pojistného na roční pojistného.
- možnost případných změn výše pojistného či rušení pojistných smluv.

[3]

Provize od zajišťovatele

Provize od zajišťovatele slouží ke kompenzaci správních nákladů prvopojistitele (ziskávacích i běžných), kterým se zajišťovatel vyhne. Správní náklady prvopojistitele běžně přesahují 30 % pojistného. Důvodem je decentralizovaná prodejní síť, rostoucí nároky prodejců a správa velkého množství smluv. Zajišťovatel má ale oproti tomu správní náklady např. jen 5 %. Má totiž menší počet smluvních partnerů. Zajišťovatel prostřednictvím provize vrací prvopojistiteli neoprávněně získané příspěvky na správní náklady, které mu prvopojistitel předal zároveň se zajištěním.

Zajišťovatel formou provize často oceňuje kvalitu a stabilitu cedovaného obchodu. Pokud cedovaný obchod vykazuje jen malé škodní výkyvy a rozumný poměr mezi maximálním ručením zajišťovatele a inkasovaným zajištěním (tj. bilance zajištění smlouvy), pak se zajišťovatel spokojí s menším výnosem a dává prvopojistiteli větší provizi.

Do stanovení výše provize od zajišťovatele dnes stále výrazněji zasahují tržní mechanismy, především vztah mezi nabídkou a poptávkou na zajištěních trzích, globální situace v daném pojistném odvětví a porovnání s konkurencí. Např. špatné zkušenosti s orkány na východním pobřeží USA mohou zajišťovnou provizi významně redukovat.

Na výši provize od zajišťovatele má také vliv forma a typ zajištění, přičemž obvykle je provize větší

- při obligatorním než při fakultativním zajištění;
- při kvótovém než při surplusovém zajištění (při kvótovém zajištění zajišťovatel očekává stabilnější chování svého podílu);
- při nižší než pro vyšší vrstvy zajištění (např. pro druhý surplus je nižší provize než pro základní).

Většinou se rozlišuje pevná provize a stupňovitá provize.

Pevná provize – stanoví se pevnou procentní sazbou ze zajištění. Obvykle se její výše pohybuje od 15 % až do 50 % v závislosti na řadě různých faktorů. Její výhodou je

jednoduchost. Nevýhodou pevné provize je neflexibilita a možnost morálního hazardu v neprospěch zajišťovatele. Přesto je v praxi stále běžně využívána.

Stupňovitá provize – stanoví se pohyblivou procentní sazbou ze zajištěného, která závisí na škodním průběhu zajišťovatele. Nejpoužívanějšími metodami pro výpočet stupňovité provize jsou:

- doplňková provize – navýší pevnou provizi, pokud je škodní průběh menší než předem sjednané procento,
- lineární provize – závisí lineárně na škodním průběhu zajišťovatele, jde o stejný efekt jako u využití pevné provize doplněné ziskovou provizí,
- provize s přenosem minulých škod – umožňuje vybalancovat výkyvy škodního průběhu v jednotlivých letech (obvykle se sjednává tak, že výpočet škodního průběhu zajišťovatele pro běžný rok se koriguje rozdílem zajištěného plnění, který způsobil vybočení škodního průběhu zajišťovatele pro minulý rok ze sjednaných mezí).

[3]

Podíl na zisku zajišťovatele

Jedná se o další formu odměny, kterou se prvopojistitel podílí na dobrých výsledcích zajišťovatele. Jde o závislost na dosaženém zisku zajišťovatele většinou formou sjednaného procenta z tohoto zisku. Na rozdíl od zpětné provize zajišťovatele, která je sjednávána téměř vždy, je podíl na zisku zajišťovatele sjednáván jen v některých pojistných odvětvích a ne za všech okolností. Často funguje jako doplněk pevné provize.

Spoluúčast prvopojistitele

Spoluúčast prvopojistitele se někdy sjednává pro zamezení možného nárůstu morálních rizik v neprospěch zajišťovatele. Má dvě formy:

1. spoluúčast při zajištěném plnění: závisí na škodním průběhu zajišťovatele (překročí-li škodní průběh zajišťovatele předem určenou mezní hodnotu, doplácí prvopojistitel navíc určité procento ze zajištěného),
2. spoluúčast na ztrátách zajišťovatele: stanovuje se sjednaným procentem z případné ztráty zajišťovatele. [3]

4.3 Neproporcionální zajištění

U neproporcionálního zajištění nedochází mezi prvopojistitelem a zajistitelem k proporcionálnímu dělení odpovědnosti za příslušné pojistné smlouvy, ale účast zajistitele začíná až od určité předem sjednané úrovně skutečně vzniklých škod. Proto se také často mluví o škodovém zajištění. [4]

U tohoto typu zajištění přebírá zajistitel za předem stanovené zajistné takovou část škody, která překročí prvopojistitelovu prioritu. Priorita představuje takovou část pojistného plnění, kterou hradí prvopojistitel sám. Základní podíl prvopojistitele na krytí škod je zde vyjádřen ve škodním objemu. Pojistitel nese škody do určité výše, škody, které tuto výši přesáhnou, hradí zajistitel. Zajistitel si určí svou vrstvu zajistného krytí, což je maximální část vzniklé škody nad prioritou prvopojistitele, kterou hradí zajistitel. Zajistné se stanovuje často na základně pravděpodobnosti nastání velké škody.

Jako dalším rozdílem mezi proporcionálním a neproporcionálním zajištěním lze uvést, že zajistná smlouva se obvykle uzavírá pro pevně sjednané období (většinou pro kalendářní rok), zajištění pro další období se řeší novou zajistnou smlouvou nebo dodatkem k předchozí smlouvě.

[3]

Nejčastěji využívanými typy neproporcionálního zajištění jsou zajištění škodního nadměrku a zajištění nadměrku škodovosti.

4.3.1 Zajištění škodního nadměrku (Excess of Loss, XL zajištění)

Zajištění škodního nadměrku chrání pojistitele před dopadem jednotlivých velkých až katastrofálních škod nebo souhrnem několika náhrad z jedné pojistné události. Zajištěním škodního nadměrku si pojistitel kryje výsledky jednoho převzatého rizika nebo výsledky určitého druhu pojištění. Pojistitel si určí hranici výše škodní náhrady, kterou ponese sám. Pro škodní náhrady přesahující jeho limit si sjedná zajištění škodního

nadměrku. Zajištitel si určí hodnotu škody, kterou je ochoten maximálně zajistit – vrstvu.
[1]

Graf č. 5

Zdroj: DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*

Škodu ve výši priority kryje pojistitel sám, 1. vrstvu kryje zajištitel. Další vrstvu, která představuje výši škody nad vrstvu zajištitel, kryje další zajištitel nebo sám prvopojistitel.

Zajištění škodního nadměřku se vyskytuje ve dvou podobách:

1. **Working cover (WXL)** se využívá pro krytí jednotlivých škod, kdy zajištěním jsou kryty jednotlivé škody vzniklé z jednotlivé příčiny (pojistné události) nebo podle jednotlivých rizik (využívá se zejména v dopravním a živelním pojištění);
2. **CAT XL** se využívá pro katastrofické krytí, kdy je pojistitel chráněn proti kumulování rizik v případě rozsáhlých škod (využívá se zejména v živelním, odpovědnostním, dopravním, úrazovém, havarijním a leteckém pojištění).

[1]

4.3.2 Zajištění nadměřku škodovosti (Stop Loss, SL zajištění)

Zajištění nadměřku škodovosti chrání prvopojistitele před důsledky nahromadění velkého počtu škod během určitého časového období (bez ohledu na jejich jednotlivou výši).

Zajistitel se zavazuje nést určitý díl na ztrátách, které vzniknou prvopojistiteli při špatném škodním průběhu. Obvykle je ve smlouvě ohraničena horní hranice krytí ze strany zajistitele. Vrstva zajistitele může být vyjádřena jak absolutní výší plnění, tak i hranicí škodního průběhu (tj. poměr celkového pojistného plnění ku celkovému pojistnému). Tato forma neproporcionálního zajištění je typická pro pojistná odvětví, kde dochází k velkým výkyvům ve škodním průběhu (např. krupobitní pojištění, pojištění vichřice).

4.3.3 Další typy smluv neproporcionálního zajištění

Zajištění ECOMOR znamená, že zajistitel v daném roce hradí jen ty části škod, které přesáhly n-tou největší škodu.

Zajištění LCR, tzv. zajištění největších škod, kdy zajistitel hradí v plné výši největší škodu nebo n největších škod daného roku.

Zajištění Umbrella cover, které zohledňuje kumulaci škod z jedné škodní události v různých odvětvích pojištění.

Zajištění druhého rizika, které představuje určitou kombinaci neproporcionální a proporcionální podoby zajištění.

[1]

4.4 Cena neproporcionálního zajištění

Cenu zajištění u neproporcionálního zajištění představují tyto základní složky:

- zajištění tvořené zálohou zajištění a dorovnání zálohy zajištění – platí prvopojistitel zajistiteli,
- zajištění pro reinstamenty - platí prvopojistitel zajistiteli,
- podíl na zisku zajistitele – zisková provize, platí zajistitel prvopojistiteli,
- spoluúčast prvopojistitele – platí prvopojistitel zajistiteli

Na rozdíl od proporcionálního zajištění zde nelze jednoduše určit zajistné jako příslušný podíl zajistitele na pojistném, ale je nutné provést samostatný výpočet. Obvykle se zde také nezohledňují správní náklady prvopojistitele, což znamená, že zde rovněž nefiguruje provize od zajistitele.

[3]

Zajistné

Zajistné neproporcionálního zajištění se skládá z těchto složek:

- nettozajistné, které pokrývá v průměru očekávanou ztrátu zajistitele v důsledku zajistného plnění;
- bezpečnostní přírážka, pokrývá náhodné výkyvy ve výši zajistného plnění, její výše závisí na pojistném odvětví, výši priority, vrstvy zajistitele a dalších faktorech;
- správní náklady, které mohou být interního charakteru (administrativní náklady) i externího charakteru (brokerské poplatky a daně);
- zisková přírážka: kdy zajistitel očekává od zajistného obchodu určitý zisk, který by měl minimálně odpovídat požadovanému zúročení jím vloženého kapitálu;
- náklady spojené s retrocesí, tyto náklady se zohledňují v případě, že zajistitel retroceduje část zajistného obchodu.

Základními metodami výpočtu nettozajistného jsou:

- Burning Cost – vychází se ze škodního průběhu v minulosti, nejjednodušší metoda stanovení nettozajistné sazby,
- Exposure Rating – cena se stanoví na základě struktury zajišťovaného portfolia, tato metoda je velmi náročná, využívá se zejména pro vysoké zajišťované vrstvy,
- Pay-back metoda (metoda scénářů) – vychází se z frekvence opakování příslušných pojistných událostí, často se používá pro stanovení ceny zajištění při Cat XL zajištění, nevýhodou této metody je značná nepřesnost, proto se

spíše využívá jako podpůrný prostředek při jednání mezi prvopojistitelem a zajistitelem.

Zajistné pro reinstatementy

Je to dodatečné zajistné, které prvopojistitel platí za znovu naplnění nebo doplnění zajistné vrstvy, která byla úplně nebo částečně spotřebována na škody během zajistného roku. Poplatky za reinstatement jsou stanoveny předem v zajistné smlouvě a platí se hned po výskytu příslušné škody.

Podíl na zisku zajistitele

Podíl na zisku zajistitele není pro neproporcionální zajištění typický. Pokud prvopojistitel na podílu na zisku zajistitele trvá, pak by na druhou stranu měl být zajistitel zvýhodněn vyšším přírážkovým faktorem pro stanovení bruttozajistné sazby.

Spoluúčast prvopojistitele

Tato položka ceny zajistného znamená, že prvopojistitel se podílí určitým procentem na veškerém zajistném plnění, což zmenšuje morální riziko, kterému je zajistitel vystaven, a zpětně snižuje cenu zajištění. Spoluúčast prvopojistitele není pro neproporcionální zajištění typická, pokud se používá, tak především u CatXL a SL zajištění.

[3]

5. Finitní zajištění (finanční zajištění)

5.1 Princip finitního zajištění

Obecně lze říci, že finitní zajištění je zajištění, které na prvním místě sleduje finanční cíle a teprve na druhém místě cíle pojistně-technické.

Finančními cíli může být navýšení kapitálu, stabilizace obchodních výsledků, vylepšení finančních ukazatelů, posílení solventnosti s pozitivním dopadem na ratingové hodnocení pojišťovny, financování nových pojistných projektů apod. Transfer pojistně-technického rizika je sice také důležitou součástí smluv, ale je omezený, vedle něj přebírá zajišťovna i další rizika prvopojistitele. Jde především o riziko načasování, úrokové riziko, měnové riziko a úvěrové riziko.

Finitní zajištění vzniklo v 60. letech 20. století na londýnském pojišťovacím trhu jako alternativní řešení finančního krytí průzkumných a těžebních ropných operací, protože klasické zajištění bylo hodně drahé. Během osmdesátých let se toto zajištění začalo používat i pro jiná neživotní rizika. Důvodem bylo až pětinasobné zvýšení zajistných sazeb, protože se výrazně zhoršil škodní průběh. Původním motivem pro realizaci finitního zajištění tedy byla snaha o stabilizaci hospodářských výsledků v čase.

[3]

Charakteristické rysy finitního zajištění:

1. transfer rizika, jež je nějakým způsobem omezeno (limit zajistitele),
2. dlouhodobost smlouvy (uzavřeny nejméně na 5 let),
3. sdílení hospodářských výsledků pojistitele a zajistitele (zisk je vrácen prvopojistiteli, prvopojistitel většinou spolufinancuje případnou ztrátu zajistitele),
4. zohlednění budoucího investičního příjmu zajistitele (důležité pro stanovení zajistného),
5. úzké napojení na bankovní produkty,

6. smlouvy finitního zajištění jsou zaměřeny na individuální potřeby prvopojistitelů (nutné znát interní údaje prvopojistitele, proto se na těchto smlouvách podílí většinou pouze jeden zajišťovatel). [1]

Funkce finitního zajištění:

- **Ochrana před cykličností zajišťných trhů.** Ceny zajištění jsou ovlivňovány přírodními katastrofami, činnostmi lidí. To vede ke kolísání zajišťných sazeb v čase. Velké (katastrofální) škody způsobí ztráty a to vede k růstu zajišťných sazeb. V příštím roce dosahují zajišťovatelé vysokých zisků a zase zajišťné sazby snižují. Dlouholeté trvání smlouvy finitního zajištění umožňuje omezit tyto výkyvy a zjednodušit postup pro stanovení zajišťného.
- **Dosažení stabilních hospodářských výsledků.** Škodní průběh pojišťoven je vystaven výkyvům. Pojišťovna chce dosahovat stabilních hospodářských výsledků, což jí dlouhodobé finitní zajištění umožňuje.
- **Zvýšení solventnosti.** Díky finitnímu zajištění je pojišťovna více solventní a může upisovat větší množství pojistek.
- **Ochrana vlastního vrubu.** Pojišťovny si ponechávají část rizik, která mohou sami plnit. Tato rizika ponechaná na vlastní vrub si chrání finitním zajištěním, tedy finitní zajištění zvyšuje jejich vlastní vrub.

[3]

Z časového hlediska se smlouvy finitního zajištění člení na smlouvy:

- a) retrospektivní – vztahují se na pojistné smlouvy uzavřené před sjednáním zajištění, mají smysl u pojistek s dlouhým obdobím mezi uzavřením pojistné smlouvy a výplatou pojistného plnění,
- b) prospektivní – vztahují se na současné a budoucí pojistné události, jsou v rámci finitního zajištění poměrně časté.

5.2 Retrospektivní smlouvy

1. Time Distance contract

Tento druh retrospektivních smluv neřeší pojistně-technické riziko ani riziko načasování. Pojistitel zaplatí jednorázové zajistné a pak platí pravidelné sjednané splátky, přičemž splátky nejsou vázány na škodní průběh prvopojistitele. Můžeme říci, že jde spíše o podobu bankovního termínovaného vkladu. Tyto smlouvy proto kryjí zejména úvěrové, investiční a měnové riziko pojišťovny, protože je zde zajištěn výnos z úroků.

2. Modifikovaný Time Distance contract

Zde pojišťovna zaplatí jednorázové zajistné a zajišťovna pak pravidelně vyplácí pojistiteli domluvené splátky. Doba výplaty plateb není pevně dána, ale závisí na škodním průběhu určitého pojistného portfolia. Nekryje tedy pojistně-technické riziko, ale zahrnuje krytí rizika načasování. Při dřívější výplatě pojistného plnění získá pojišťovna nižší výnos z úroků.

3. Loss Portfolio Transfers

Pojistitel takto může zajistit budoucí pojistná plnění z pojistných smluv uzavřených v minulých pojistných rocích. Finitní zajistitel přebírá pojistitelovy rezervy na zbývající škody. Zajistné přibližně odpovídá čisté současné hodnotě zajištěných škodních rezerv. Zajistitel si připočítává rizikovou, nákladovou a ziskovou přírážku. Tento typ finitního zajištění je zaměřen na krytí rizika načasování.

4. Averse Development Covers

Také poskytuje krytí škod plynoucích z kontraktů uzavřených v minulosti, ale zde nedochází k transferu celého portfolia. Zajistitel kryje případnou potřebu pojistitele nad rámec jeho vytvořené rezervy na pojistná plnění. Toto zajištění zahrnuje především ochranu proti škodám, které již nastaly, ale ještě nebyly nahlášený, a škodám, které nastaly, ale ještě na ně nebyly vytvořeny potřebné rezervy. Zajistné, které má prvopojistitel zaplatit, odpovídá odevzdávanému pojistně-technickému riziku a bere v úvahu čistou současnou hodnotu výplat škod očekávaných během doby trvání smlouvy.

[1]

5.2 Prospektivní smlouvy

1. Finite Quota Share

Tyto smlouvy se typicky uplatňují při vysokých nákladech na získání nových pojistných smluv, které by jinak negativně ovlivnily pojistitelův majetek a jeho pojistnou kapacitu. Pojišťovna tedy ceduje finitnímu zajistiteli část přijatého pojistného. Pojistitel dostává provizi, která může být využita k vyrovnání přechodného poklesu vlastního kapitálu. Zajistitel vlastně poskytuje zálohu na zisk, který prvopojistitel očekává až v budoucích letech. Pro tento typ finitního zajištění je typická omezená odpovědnost zajistitele, která je vyjádřena klouzavou provizí nebo limity ručení.

2. Spread Loss treaty

Prvopojistitel platí předem určené roční zajistné na společný účet po celou dobu platnosti smlouvy. Úrokový výnos je přičítán cedentovi. Výplaty škod a zajistitelova marže jsou vypláceny ze společného účtu. Pokud je společný účet v plusu, má cedent právo na podíl na zisku. V opačném případě hradí prvopojistitel část této ztráty.

[1]

5.3 Trh finitního zajištění

Finitní zajistný trh významně vzrostl na konci 90. let a vyrovnal se v letech 2000 a 2001. Po událostech z 11. září, kdy došlo k postupnému zvyšování zajistných sazeb, se zdálo, že finitní zajištění má před sebou světlou budoucnost. Po bankrotu Enronu však auditorské firmy začaly na jakékoli netradiční řešení nahlížet jako na produkty, které slouží k zastírání reálné finanční situace společnosti. V některých případech mělo využití finitního zajištění za následek překroucení finanční situace vzhledem k regulátorovi pojistného trhu, k pojištěným i k investorům. Dnes již dozorové orgány mají nastaveny správné nástroje pro odhalení nesprávného přístupu pojišťovny k finitnímu zajištění.

[2]

6. Alternativní přenos rizika (ART)

Alternativní přenos rizik je souhrnné označení pro různé metody, které představují vhodnější způsoby cedování pojistných rizik než klasické zajištění. Alternativní metody používají kapitálové nástroje ke krytí pojistných rizik. Tyto nástroje přenosu rizika pojistitelé vyhledávají v souvislosti s výskytem přírodních katastrof a pojistných událostí mimořádného charakteru. K přenosu rizika dochází na ART trhu prostřednictvím alternativních produktů, nebo prostřednictvím subjektů, které přebírají riziko.

Hlavními cíli alternativního přenosu rizik jsou:

- zvýšení efektivity přenosu rizik,
- rozšíření spektra pojistitelných rizik,
- zapojení kapitálových trhů pro navýšení pojistných a zajistných kapacit.

[1]

Charakteristické znaky metod ART

- víceletý charakter smluv,
- současné pokrytí celé skupiny rizik,
- přizpůsobení smluv potřebám jednotlivých klientů,
- je možné krytí rizika, která jsou tradičně nepojistitelná, tedy posunutí hranic pojistitelnosti,
- roste význam samopojištění,
- snižování morálního hazardu ze strany zajištěných subjektů,
- sekuritizace pojistných rizik jejich převodem do podoby cenných papírů nebo derivátů.

[3]

6.1 Subjekty ART

Subjekty, které přebírají riziko v rámci ART produktů, jsou:

- **Kaptivní pojišťovny** – kaptivní pojišťovna je pojišťovna patřící subjektu, který neprovozuje pojistnou činnost. Tato pojišťovna hlavně pojišťuje rizika svého vlastníka. Rozlišujeme kaptivní pojišťovny a kaptivní zajišťovny. Dnes jsou kaptivní pojišťovny a zajišťovny často umístěny do daňově výhodných oblastí (Bermudy, Irsko, Kajmanské ostrovy, aj.) a jsou respektovanými subjekty světového pojistného a zajistného trhu.
- **Samopojištění** – objevuje se především v USA, kde je legislativně regulováno. Samopojištění se soustřeďuje především na oblast odpovědnostního pojištění za zaměstnance a na jiné typy odpovědnostního pojištění a pojištění majetku. Toto pojištění vlastně provozuje sám zaměstnavatel, který musí splňovat podmínky regulačních orgánů včetně řady finančních požadavků.
- **Risk retention groups (RRG)** – jsou to vzájemné pojišťovny, které přebírají odpovědnostní rizika svých členů. Členové také vkládají potřebný kapitál.
- **Pooly** – jedná se o sdružování pojistitelů, zajistitelů a dalších subjektů z důvodu zajištění dostatečné kapacity pro krytí velkých rizik.
- **Kapitálové trhy** – kapitálové zdroje se získávají např. emisemi vhodných cenných papírů vázaných na pojištění. Kapitálové trhy disponují mnohem větší kapacitou než pojistné a zajistné trhy, a proto jsou vhodným prostředkem pro navýšení těchto kapacit. Nejznámějším příkladem produktů na kapitálovém trhu jsou pojistné dluhopisy, pojistné deriváty atd.

[3]

6.2 ART produkty

- **Finitní (finanční) zajištění** - finitnímu zajištění je věnována celá předchozí kapitola.
- **Run-off řešení** - je využíváno pojišťovnami k řízení závazků vzniklých v minulosti. Jedná se o transfer rizika spojený s vývojem rezerv, kdy pojišťovna prodá jiné pojišťovně nebo zajišťovně určitou část svého produktového portfolia, ve kterém již nechce podnikat, zároveň ji převede diskontované rezervy a zbývající pojistné spojené s převedenými produkty.
- **Vázaný kapitál** - je smlouva, ve které se jeden subjekt (kapitálový trh) zavazuje poskytnout jinému subjektu (pojišťovna, zajišťovna) kapitál v případě předem definované pojistné události. Jedná se pouze o financování pojistně-technického rizika, poskytovatel kapitálu přebírá riziko spojené s pohybem úrokové míry a pojištěný přebírá úvěrové riziko, kapitál je poskytován jako úvěr nebo put opce (právo na prodej akcií pojišťovny za předem sjednanou cenu).
- **Integrované vícenásobné (víceleté) produkty** - tyto produkty jsou charakteristické krytím většího počtu rizik po období několika let v rámci jednoho kontraktu. V rámci těchto produktů jsou kryty jak běžně pojistitelná rizika, tak i rizika obvykle nepojistitelná (politické riziko, operativní riziko, tržní riziko).
- **Vícespouštěcí produkty** - jsou založeny na podobném principu jako integrované produkty, tedy kryjí několik rizik v rámci jedné smlouvy. Rozdíl je ale v tom, že v tomto případě se musí stát dvě na sobě nezávislé události definované ve smlouvě, aby bylo vyplaceno plnění. Prvním spouštěčem je pojistná událost a druhým je určitý jev nepojistného charakteru, jako je pokles úrokových sazeb, měnových kurzů nebo indexů cenných papírů, apod.

- **Sekuritizace pojistných rizik** - pomocí nástrojů sekuritizace pojistných rizik jsou rizika přeměněna do cenných papírů a přenášena na kapitálové trhy. Používají se např. pojistné dluhopisy nebo pojistné deriváty. Nejčastěji jsou využívány katastrofické dluhopisy, které jsou vysoce ziskové, ale s rizikem neplnění závazků v případě živelní katastrofy.
- **Deriváty na počasí** - jsou to vhodné nástroje přenosu rizika pro všechny společnosti, jejichž obrat nebo zisk je určitým způsobem vázán na vývoj počasí (např. energetický průmysl, stavebnictví, cestovní ruch, zemědělství, atd.). Umožňují firmám dosahovat větší stability příjmů a umožňují tak přesněji předpovídat vývoj budoucích peněžních toků, které jsou ovlivněny rizikem výkyvů na straně poptávky. Nejčastěji využívané deriváty na počasí jsou založeny na změnách teploty.

[1]

6.3 Trh s ART produkty

ART produkty se začaly častěji využívat až v posledních desetiletích. Potenciál pro rozvoj ART produktů je obrovský. Složitá situace na pojistném trhu, způsobená nízkými úrokovými sazbami, nejistými úvěrovými podmínkami a ohromnými škodami způsobenými teroristickými útoky i přírodními katastrofami, posouvá trend směrem k ART produktům. Z důvodů přírodních katastrof, které způsobují pojišťovnám a zároveň i zajišťovnám velké škody, se každoročně zvyšují pojistné sazby pro tradiční zajištění a prvopojistitelé hledají jiné, alternativní metody přenosu rizik, které by je vyšly levněji a splnily by jejich potřeby. Z tohoto důvodu jsou velmi rozšířenou formou alternativního přenosu rizik katastrofické dluhopisy.

[2]

Od poloviny 90. let až do konce roku 2005 bylo vydáno asi 100 katastrofických dluhopisů v celkové emisní hodnotě 10 mld. USD. V roce 2006 katastrofické dluhopisy zaznamenaly nebývalý růst, způsobený poptávkou v USA. Celková hodnota emitovaných dluhopisů byla 4,69 mld. USD, což je zvýšení o 136 % oproti roku 2005, kdy bylo emitováno 2 mld. USD.

[19]

Objevují se také nové ART produkty, které odpovídají na zvýšený zájem o sekuritizaci dalších druhů pojištění. Mezi tyto produkty můžeme zařadit životní dluhopisy, které přebírají například riziko epidemie ptačí chřipky nebo riziko různých jiných nemocí a nálezů.

[20]

7. Současná situace na zajištném trhu v České republice

7.1 Zákon o pojišťovnictví

Zajištění je v České republice právně upraveno Zákonem č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví ve znění zákona č. 39/2004 Sb.

Zajišťovna

Tento zákon v § 2 odst. f) definuje zajišťovnu jako právnickou osobu, jejíž činností je přebírání pojistných rizik postoupených pojišťovnou nebo jinou zajišťovnou, se sídlem na území České republiky, která provozuje zajišťovací činnost, nebo právnická osoba se sídlem v zahraničí, která provozuje zajišťovací činnost v souladu s právní úpravou země svého sídla.

Zajišťovací činnost

Zajišťovací činnost definuje zákon v § 2 odst. g) jako uzavírání smluv, kterými se zajišťovna zavazuje poskytnout pojišťovně ve sjednaném rozsahu plnění, nastane-li nahodilá událost ve smlouvě blíže označená, a pojišťovna se zavazuje platit zajišťovně ve smlouvě určenou část pojistného z pojistných smluv uzavřených pojišťovnou, které jsou předmětem této smlouvy. Další uvedenou zajištnou činností je uzavírání zajišťovacích smluv mezi zajišťovnami, správa zajištění a poskytování plnění ze zajišťovacích smluv. Součástí zajišťovací činnosti je nakládání s aktivy, jejichž zdrojem jsou technické rezervy zajišťovny.

Tento zákon dále stanoví, že zajišťovací činnost může provozovat pouze pojišťovna nebo zajišťovna, které Česká národní banka udělila povolení. Zajišťovací činnost může provozovat pouze pojišťovna nebo zajišťovna založena jako akciová společnost. Zajišťovna může provozovat pouze zajišťovací činnost a činnosti s ní související, a to v rozsahu povolení, které jí bylo uděleno ČNB.

Tuzemská zajišťovna je oprávněna vydávat akcie, s nimiž je spojeno hlasovací právo, pouze v zaknihované podobě.

Povolení k provozování zajišťovací činnosti

Povolení k provozování zajišťovací činnosti v ČR vydává ČNB. Zajišťovna musí mít sídlo statutárního orgánu nebo skutečné sídlo na území České republiky. Toto povolení je platné pro všechny členské státy a opravňuje tuzemskou zajišťovnu k provozování zajišťovací činnosti na území jiného členského státu, a to buď prostřednictvím pobočky zřízené v členském státě nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby. Povolení uděluje ČNB na základě písemné žádosti, která obsahuje náležitosti uvedené níže.

Žádost o udělení povolení k provozování zajišťovací činnosti obsahuje:

- a) obchodní firmu,
- b) sídlo,
- c) stanovy, zakladatelskou smlouvu nebo listinu,
- d) výši základního kapitálu,
- e) pojistné odvětví, popřípadě skupiny odvětví, pro které má být povolení uděleno,
- f) obchodní plán,
- g) doklad o splnění podmínek důvěryhodnosti každé fyzické osoby jako zakladatele zajišťovny nebo doklad o důvěryhodnosti právnické osoby jako zakladatele zajišťovny,
- h) doklad o splnění podmínek důvěryhodnosti každé fyzické osoby, která je členem představenstva, dozorčí rady nebo která má jinak působit jako prokurista zajišťovny, včetně údajů o dosaženém druhu vzdělání a praxi,
- i) jméno a příjmení, rodné číslo, popřípadě datum narození a místo trvalého pobytu fyzické osoby, která bude vykonávat činnost odpovědného pojistného matematika.

Slovo “zajišťovna“, jeho překlad nebo slova, v jejichž základě se toto slovo nebo tvary vyskytují, je oprávněna užívat v obchodní firmě pouze právnická osoba, které bylo uděleno povolení k provozování zajišťovací činnosti, s výjimkou zajišťovny, jejíž činnost je upravena zvláštním právním předpisem. Zajišťovna se sídlem na území České republiky je povinna ve svém obchodním jménu uvést slovo “zajišťovna“.

Základní kapitál

Základní kapitál zajišťovny se sídlem v České republice činí nejméně 1 000 000 000 Kč.

Je-li souběžně provozována pojišťovací činnost a zajišťovací činnost spočívající v uzavírání zajišťovacích smluv s jinou pojišťovnou nebo zajišťovnou, činí základní kapitál tuzemské pojišťovny nejméně tolik, jako by byla zajišťovnou. To neplatí, jestliže je pojišťovnou provozována zajišťovací činnost výlučně způsobem, při kterém je pojistné riziko přijato do zajištění na základě dobrovolného rozhodnutí této pojišťovny (fakultativní zajištění). V takovém případě činí základní kapitál tuzemské pojišťovny nejméně částku, která je stanovena pro rozsah její pojišťovací činnosti.

Minimální základní kapitál tuzemské zajišťovny může být tvořen pouze peněžitými vklady.

Zakladatel tuzemské zajišťovny je povinen vytvořit základní kapitál v potřebné výši před podáním žádosti o udělení povolení.

Změny v činnosti tuzemské zajišťovny, změny osob v jejích orgánech

K rozšíření činnosti o jiná pojistná odvětví je zajišťovna povinna předložit ČNB žádost o schválení tohoto rozšíření a výpočet, ve kterém zajišťovna dokládá, že bude i nadále vyhovovat požadavkům na výši vlastních zdrojů včetně požadované výše garančního fondu.

Tuzemská zajišťovna je povinna předložit ČNB bez zbytečného odkladu na vědomí

- a) seznam osob, jejichž účast na jejím základním kapitálu nebo na hlasovacích právech překročí nebo klesne pod 10 %, a nejméně jednou ročně zprávu o akcionářích a členech podílejících se na kvalifikované účasti a o velikostech jejich podílů na této účasti,
- b) změny v údajích, které byly obsahem žádosti o udělení povolení,
- c) změny v činnosti zajišťovny nebo právním postavení, zejména smlouvy o vyčlenění činnosti, dále musí sdělit další změny, které brání nebo mohou bránit řádnému výkonu dohledu v pojišťovnictví,
- d) informace související s činností zajišťovny vyžádané Českou národní bankou.

Změna v osobě člena statutárního nebo dozorčího orgánu, v osobě, která má vykonávat funkci prokuristy tuzemské zajišťovny podléhá předchozímu souhlasu ČNB. Součástí žádosti o udělení tohoto souhlasu je doklad o důvěryhodnosti dotčené fyzické osoby, včetně údajů o dosaženém druhu vzdělání a praxi.

Technické rezervy

K plnění závazků z provozované zajišťovací činnosti, které jsou pravděpodobné nebo jisté, ale nejistá je jejich výše nebo okamžik, ke kterému vzniknou, je zajišťovna povinna vytvářet technické rezervy.

Zajišťovna je povinna udržovat technické rezervy ve výši odpovídající jejím závazkům vyplývajícím z uzavřených zajišťovacích smluv. Zajišťovna musí vytvářet technické rezervy dle rizik, které převezme do zajištění. Vytvářené technické rezervy jsou stejné jako u prvopojistitele.

O každé technické rezervě se účtuje odděleně od ostatních závazků zajišťovny. Výkaz o tvorbě a výši technických rezerv a skladbě finančního umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy, musí zajišťovna předložit České národní bance v dané lhůtě.

Odpovědný pojistný matematik

Odpovědný pojistný matematik je fyzická osoba, která je zodpovědná za vzorce a výpočty prováděné zajišťovnou.

Zajišťovna je povinna nechat odpovědným pojistným matematikem potvrdit správnost

- a) výpočtu výše technických rezerv,
- b) výpočtu požadované míry solventnosti,
- c) výpočtu pojistně-matematických metod používaných pro provozované zajišťovací činnosti.

[5]

7.2 Analýza zajištění v České republice

V roce 2006 nepůsobila na českém pojistném trhu žádná česká zajišťovna. Všechny pojišťovny působící v České republice jsou zajištěny u zahraničních zajišťoven. Povolení k zajišťovací činnosti pro určitá pojistná odvětví má uděleno Česká pojišťovna, která ale toto povolení nevyužívá.

Česká pojišťovna založila v roce 2004 dceřinou společnost CP Reinsurance Company. Tato společnost by měla nabízet zajištění nejen České pojišťovně, ale i ostatním pojišťovnám působícím v České Republice i dalších zemích. Zatím ale poskytuje služby především firmám z finanční skupiny České pojišťovny, tedy v Česku, na Slovensku a v Rusku. CP Reinsurance Company byla založena na Kypru, její základní kapitál činí 1,3 miliardy korun. Tato zajišťovna se chce zaměřit hlavně na neživotní pojištění, především na majetek. [6]

Pojišťovny, působící na českém pojistném trhu, které mají zahraničního vlastníka, který má ve své činnosti také zajišťovací činnost, jsou zajištěny u své mateřské společnosti. Například pojišťovna Allianz je zajištěna u Allianz Re. Ostatní pojišťovny jsou zajištěny u největších světových zajišťoven, jako jsou Swiss Re, Munich Re, XL Re, GE Francona Re. U těchto zajišťoven je například zajištěna Kooperativa.

Aktivní zajištění provozovalo podle údajů České asociace pojišťoven v roce 2005 šest pojišťoven. Byla to Pojišťovna AIG ČR, Allianz, Česká Pojišťovna, EGAP, Pojišťovna Kooperativa a Uniqa pojišťovna. Celková hodnota aktivního zajištění v roce 2005 byla 710 116 Kč. Je to o 61 107 Kč více než v předchozím roce, což je nárůst o 8,6 %. Allianz a Kooperativa začali provozovat aktivní zajištění až v roce 2005. [15]

Pasivní zajištění využívají všechny pojišťovny na českém trhu. Předepsané hrubé pojistné postoupené zajistitelům v roce 2005 činilo v neživotním pojištění 27 240,5 mil Kč, což je o 1 % více než v roce předcházejícím. [16]

Tabulka č. 2 – Podíl zajistného k celkovému přijatému pojistnému v NP

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Podíl zajistného k pojistnému v daných letech v %	31,39	32,46	32,51	29,86	39,45	37,8

Zdroj: Výkaz zisku a ztráty pojišťoven za roky 2000-2005, ČNB (vlastní zpracování)

Propad ve výši pojistného postoupeného zajistitelům v roce 2003 byl způsoben dramatickými jednáními o obnově zajistných smluv na rok 2003. Důvodem byly velké průmyslové škody, které se staly v roce 2002. V roce 2004 byla hodnota hrubého předepsaného pojistného postoupeného zajistitelům 26 974,97 mil Kč, což je meziroční nárůst oproti roku 2003 o 39,4 %. Dnes je již trh se zajištěním v neživotním pojištění stabilní, pojistitelé předávají do zajištění přibližně třetinu svých rizik.

Podíl zajistitelů na nákladech na pojistná plnění činil v roce 2005 v neživotním pojištění 10 032 mil. Kč, což odpovídá snížení o 8,9 % oproti roku 2004. [16]

Tabulka č. 3 – Podíl zajistitelů na nákladech na pojistná plnění v NP

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Podíl zajistitelů na nákladech na pojistná plnění v jednotlivých letech v %	33,32	30,34	53,92	46,15	31,12	29,3

Zdroj: Výkaz zisku a ztráty pojišťoven za roky 2000-2005, ČNB (vlastní zpracování)

Myslím si, že více než 50 % podíl zajistitelů na nákladech na pojistná plnění v roce 2002 byl zapříčiněn velkými povodněmi, které v srpnu 2002 způsobily obrovské škody. Z pojištění bylo uhrazeno 34,7 mld. Kč, což bylo 98 % celkových nákladů na pojistná plnění v roce 2002. Pojišťovny tedy využily uzavřené zajistné smlouvy a obrátily se na své zajistitele, aby se podíleli na úhradě pojištěných škod. V roce 2003 ještě dobíhaly úhrady škod způsobených povodněmi, a proto je podíl zajistitelů na nákladech také vyšší než je dlouhodobý trend

V životním pojištění činilo v roce 2005 předepsané hrubé pojistné postoupené zajistitelům 2 196,4 mil. Kč, tedy nárůst postoupeného pojistného o 8,7 % oproti roku 2004. [16]

Tabulka č. 4 - Podíl zajistného k celkovému přijatému pojistnému v ŽP

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Podíl zajistného k pojistnému v daných letech v %	0,96	0,94	2,03	1,84	4,52	4,89

Zdroj: Výkaz zisku a ztráty pojišťoven za roky 2000-2005, ČNB (vlastní zpracování)

Z dlouhodobého pohledu můžeme říci, že pojišťovny začínají stále více přenášet rizika ze životního pojištění na zajišťovny. Důvodem je zvýšení počtu smluv životního pojištění, od roku 2000 vzrostlo, oproti roku 2005, hrubé předepsané pojistné v životním pojištění téměř dvojnásobně na 44 954,3 mil. Kč. V roce 2005 bylo hrubé předepsané pojistné postoupené zajistitelům 10 krát větší než v roce 2000.

Podíl zajistitelů na nákladech na pojistná plnění byl v roce 2005 v životním pojištění ve výši 432,2 mil. Kč. Tato výše odpovídá zvýšení podílu zajistitelů o 34,7 % oproti roku 2004. [16]

Tabulka č. 5 - Podíl zajistitelů na nákladech na pojistná plnění v ŽP

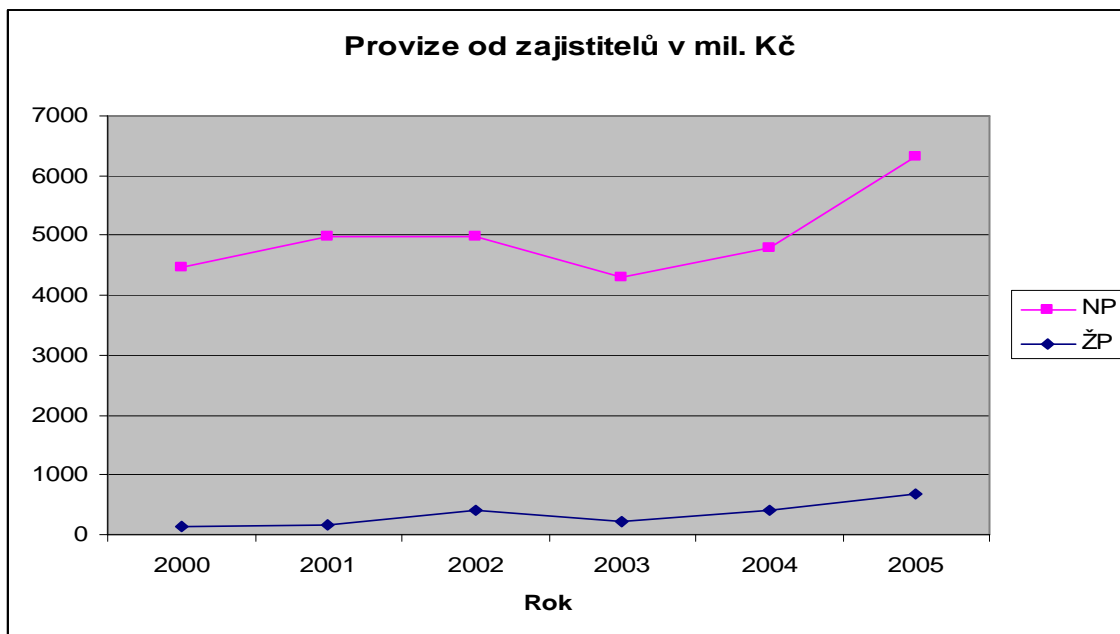
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Podíl zajistitele na nákladech na pojistná plnění v jednotlivých letech v %	0,14	0,15	0,80	0,84	1,37	2,19

Zdroj: Výkaz zisku a ztráty pojišťoven za roky 2000-2005, ČNB (vlastní zpracování)

Myslím si, že podíl zajistitelů na nákladech na pojistná plnění se zvyšuje v souvislosti ve zvyšováním zajistné ochrany, kterou pojišťovny stále více využívají u životního pojištění.

Provize od zajistitelů v neživotním pojištění dosáhla v roce 2005 výše 6 318,6 mil. Kč, tj. o 31,6 % více než v roce 2004. V životním pojištění byla výše této provize 673,6 mil. Kč, tj. zvýšení provize od zajistitelů o 62,6 % oproti roku 2004. [16]

Graf č. 6

Zdroj: Výkaz zisku a ztráty pojišťoven za roky 2000-2005, ČNB (vlastní zpracování)

V České republice sjednává zajištění krytí většiny českých pojišťoven společnost Benfield, což je makléřská společnost specializující se na oblast zajištění. Tato společnost pořádá v Praze každý rok setkání odborníků z oboru zajištění, kde prezentuje současné aktuální trendy v oblasti zajištění. Z této konference vyplynulo pro rok 2007, že zajišťovatelé pro Českou republiku snížili cenu zajištění ve většině oblastí pojištění, protože v roce 2006 nedošlo k žádným mimořádným katastrofám. Za katastrofické zajištění zajišťovatelé ale stále požadují výrazně více, než pojišťovny platily před povodněmi v roce 2002. [7], [8]

V roce 2007 zasáhla celou Evropu již také jedna přírodní katastrofa, orkán Kyril. V České republice způsobil přibližně 72 841 nahlášených škod a odhadovaná výše výplat pojistného plnění je 2 071 mil. Kč. [17]

Nejčastější podobou zajištění v České republice jsou tradiční formy zajištění. Obligaturní zajištění stále hraje hlavní roli v eliminaci rizik na českém trhu. S rozvojem pojistného trhu a se vstupem nových zahraničních pojišťovatelů dochází k rozšiřování pojistných kmenů, což nutí pojistitele zvyšovat zajišťovací kapacity. Díky kapitálově silnějším pojišťovnám můžeme

očekávat příklon k neproporcionálnímu zajištění. Pro neobvyklá rizika nebo pro zajištění katastrofických rizik se bude stále více využívat fakultativních forem zajištění.

Alternativní metody přenosu rizika se na českém pojistném trhu vůbec neobjevují. Důvodem je konzervativnost českých pojišťoven, nedostatečně velký kapitálový trh a neznalost a nepochopení alternativních produktů.

V České republice existuje již 12 let Český jaderný pool, který se zabývá pojištěním a zajištěním rizik souvisejících s provozem jaderných zařízení. V současné době se Český jaderný pool podílí na pojištění a zajištění více než 200 jaderných elektráren po celém světě včetně obou českých jaderných elektráren. Český jaderný pool sdružuje 10 nejvýznamnějších pojišťoven podnikajících na českém trhu. Vedoucím pojistitelem je Česká pojišťovna, a. s. Členové poolu jsou uvedeni v příloze č. 2. [18]

8. Světový zajistný trh

8.1 Analýza světového zajištění

Celosvětově zahrnuje zajišťovací průmysl v současnosti okolo 220 činných zajišťovatelů z 248 zemí. Jejichž předepsané zajistné činilo v roce 2005 přibližně 173 mld. USD. Více než 90 % tohoto zajistného se vztahuje k osmi nejvýznamnějším centrům zajišťovnictví: Bermudy, Francie, Německo, Irsko, Japonsko, Švýcarsko, Velká Británie, USA. [21]

Tabulka č. 6 – Hrubé předepsané zajistné (v mld. USD)

	2005	2004	2003
Hrubé předepsané zajistné (v mld. USD)	173	169	176

Zdroj: IAIS Global Reinsurance Market Report 2003-2006

V roce 2005 činilo hrubé předepsané zajistné v Severní Americe 98,7 mld. USD, což je 57 % celkového zajistného a evropské předepsané zajistné představovalo 34,3 % z celkového zajistného, tedy hodnotu 59,4 mld. USD. Zbývajících 14,9 mld. USD bylo zajištěno v dalších částech světa. [20]

Zajistný trh se stále více globalizuje a dochází k fúzím a převzetím menších zajišťoven velkými hráči na zajistném trhu. V roce 2005 bylo 56 % čistého zajistného cedováno u čtyř nejvýznamnějších zajišťoven, jsou to Munich Re, Swiss Re, Berkshire Hathaway a Hannover Re. Celková suma jimi předepsaného čistého zajistného v roce 2005 činila 63 mld. USD. [21]

Dlouhodobější informace o tom, jak je rozděleno světové zajistné mezi zajistitele ukazuje tabulka č. 7.

Tabulka č. 7 – Koncentrace světového hrubého zajistného v období 1990-2005 (životní + neživotní pojištění)

Rok	Podíl prvních čtyřech zajistitelů	Podíl prvních deseti zajistitelů
1990	22%	34%
1994	25%	40%
1998	32%	51%
2005	42%	82%

Zdroj: MERŠMÍD, J. *Nahlédnutí do světového pojišťovnictví*. Pojistný obzor 4/2007

Zatímco hrubé předepsané pojistné vzrostlo v roce 2005 o 2,5 %, hrubé předepsané zajistné takovéhoho růstu nedosáhlo, celosvětově vzrostlo pouze o 1 %.

V životním pojištění celkové pojistné vzrostlo o 3,9 %, ale tento růst zajištění nijak nezaznamenalo. Předepsané zajistné k životnímu pojištění kleslo o 2 %. Opačný trend je u neživotního pojištění, kde celosvětově předepsané pojistné v roce 2005 vzrostlo pouze o 0,6 %, ale pojistné postoupené zajistitelům se zvýšilo o 4 %. Následující tabulka rozděluje zajistné a retrocesi dle odvětví pojištění pro rok 2005. [20]

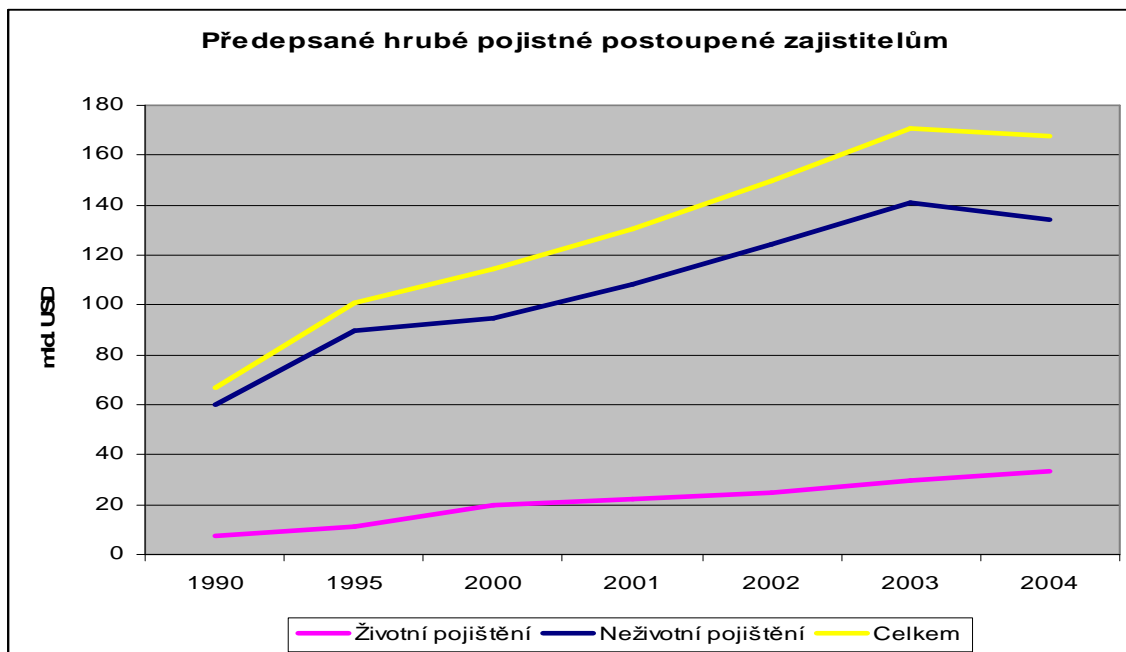
Tabulka č. 6 – Rozdělení zajistného dle odvětví pojištění (v mld. USD)

	Hrubé zajistné	Retrocese	Čisté zajistné
Životní pojištění	47,305	25,524	21,781
Neživotní pojištění	125,639	35,197	90,442
Celkem	172,944	60,721	112,223

Zdroj: IAIS Global Reinsurance Market Report 2006

Vývoj předepsaného pojistného postoupeného zajistitelům ukazuje graf č. 7. Z grafu můžeme vidět, že postoupené pojistné v životním pojištění do roku 2004 rostlo relativně stejným tempem. Postoupené pojistné v neživotním pojištění rostlo přibližně stejně až do roku 2003. V roce 2004 ale pojistitelé zajistili méně rizik v neživotním pojištění, a proto kleslo i celkové předepsané pojistné postoupené zajistitelům. [22]

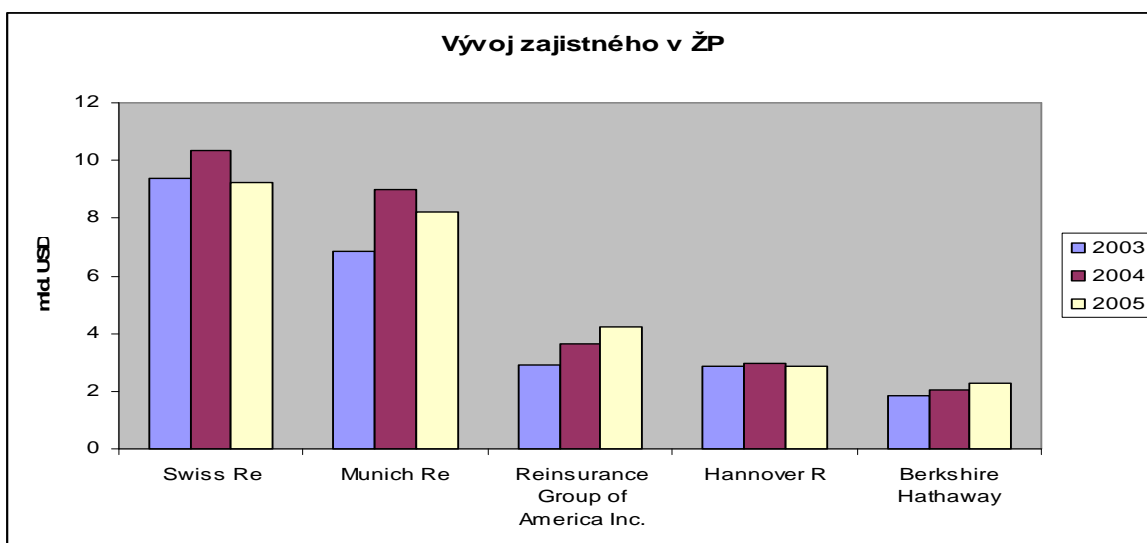
Graf č. 7

Zdroj: IAIS Global Reinsurance Market Report 2004

Největším zajišťovatelem v oblasti životního pojištění je švýcarská zajišťovna Swiss Re, jejíž hrubé zajištění bylo v roce 2005 9,2 mld. Zajišťovna Munich Re, která je druhou největší zajišťovnou v oblasti životního pojištění, zajišťovala 8,2 mld. USD. Tyto dvě zajišťovny cedovaly 37 % celkového hrubého zajištění v životním pojištění. [21]

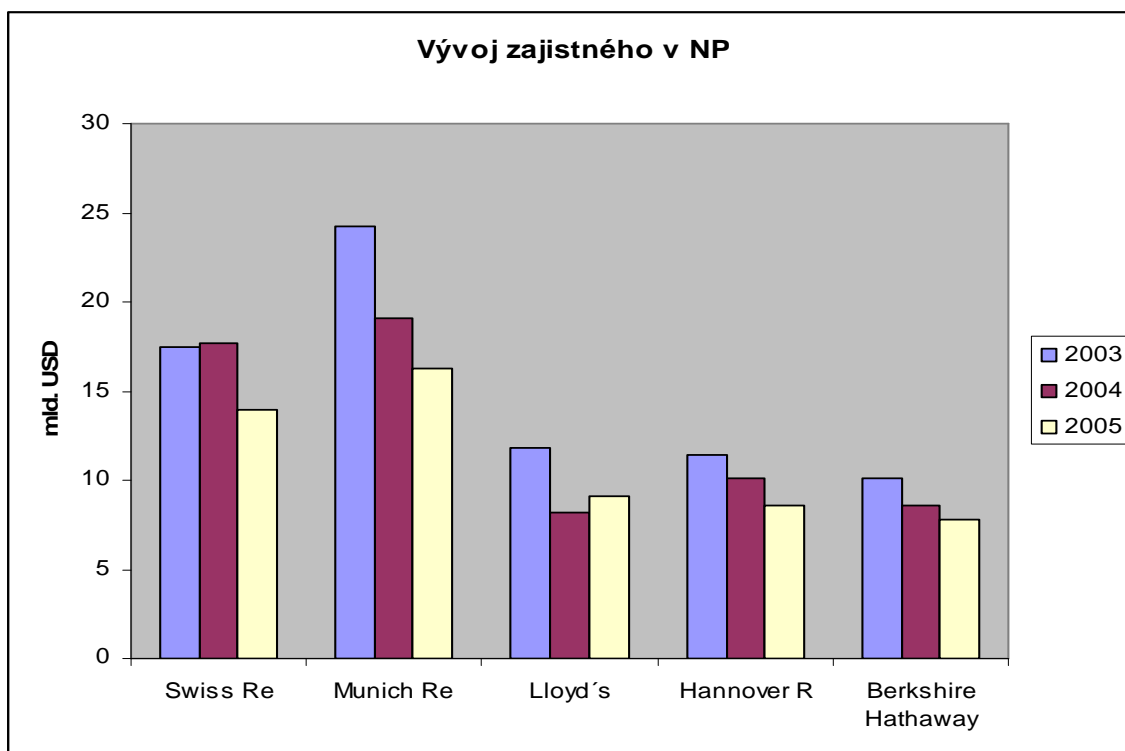
Graf č. 8

Zdroj: Global Reinsurance Highlights Edition 2005-2006

V neživotním pojištění je největším zajištěním společnost Munich Re, která v roce 2005 převzala rizika z neživotního pojištění ve výši 16,2 mld. USD. Druhou největší zajišťovnou v oblasti neživotního pojištění je zajišťovna Swiss Re. V roce 2005 bylo 44,2 % z celkového hrubého zajištění cedováno u pěti největších zajišťoven. Vývoj v zajištění neživotního pojištění ukazuje následující graf. [21]

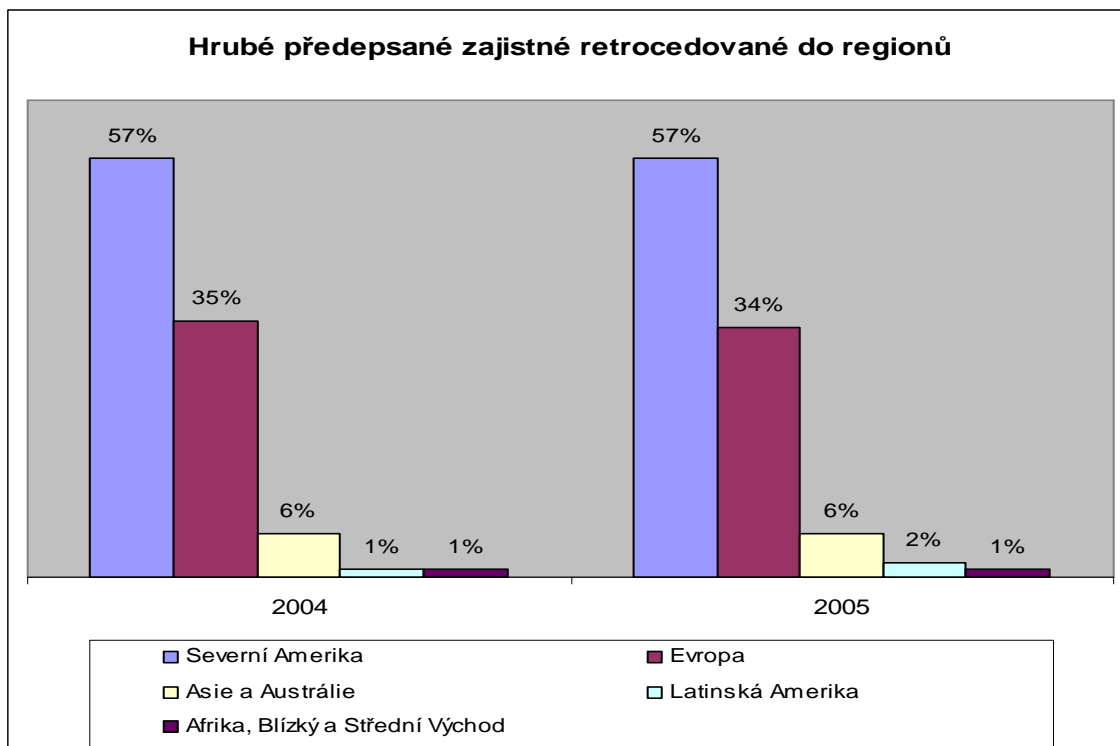
Graf č. 9

Zdroj: Global Reinsurance Highlights Edition 2005-2006

V roce 2005 bylo z 173 mld. USD hrubého zajištění celosvětově retrocedováno zajištění ve výši 61 mld. USD. Zajišťovny nejvíce retrocedují přijatá rizika na trzích Severní Ameriky a Evropy. Jak ukazuje graf č. 10, procentní rozložení retrocedovaných obchodů byl v roce 2004 a 2005 přibližně stejný. [20]

Graf č. 10

Zdroj: IAIS Global reinsurance market report 2006

Celková hodnota hrubého zajištění umístěného v proporcionalním zajištění byla v roce 2005 129,8 mld. USD, v neproporcionalním zajištění bylo umístěno 43,2. Tabulka č. 7 ukazuje hodnoty proporcionalního a neproporcionalního zajištění v rozdělení dle odvětví pojištění. [20]

Tabulka č. 7 – Světové zajištění rozdělené dle typu zajištění (v mld. USD)

	Proporcionalní	Neproporcionalní
Životní pojištění	47,095	210
Neživotní pojištění	82,686	42,953
z toho - Majetek	37,604	21,321
- Odpovědnost	41,27	20,236
- Podnikatelská rizika	3,812	1,396
Celkem	129,781	43,163

Zdroj: IAIS Global reinsurance market report 2006

8.2 Evropské zajištění

V roce 2006 nedošlo k žádným mimořádným katastrofám, a proto cena zajištění ve většině oblastí pojištění klesla. V celé Evropě bylo pro rok 2007 obnoveno zajištění přibližně za 21 mld. eur, což představuje v podstatě stejný objem zajištění jako v minulém roce. Stagnaci růstu objemu zajištění ovlivnily menší ceny zajištění, více obchodů s neproporcionálním zajištěním s vyšším vlastním vrubem klientů a neobnovení neatraktivních obchodů. Zajišťovatelé, aby předešli špatně určeným cenám, také většinou trvali na svých smluvních podmínkách při obnově zajišťovacích smluv.

Zajišťovna Hannover Re pro následující období předpokládá pokles předepsaného zajištění, to se však v krátkodobém horizontu nebude na ziskovosti zajišťoven projevovat. [8]

Evropský Parlament schválil 16. listopadu 2005 novou směrnici o zajištění, kterou musí členské země implementovat do svých národních zákonů do prosince 2007. Tato směrnice má číslo 2005/68/ES a jsou v ní mimo jiné popsány nástroje dozoru nad zajišťovnami. Uvádí se zde, že mateřské dozory by měli více dávat pozor na zajišťovny, které mají v jejich působnosti sídlo. Ve směrnici je také uvedeno, že základní kapitál zajišťovny musí být nejméně 3 mil. EUR, kaptivní pojišťovna musí mít základní kapitál ve výši 1 mil. EUR. [14]

8.3 Katastrofické události a zajištění

Situace na světovém pojistném a zajišťovacím trhu je v poslední době významně ovlivňována výskytem katastrof. Poslední období je charakterizováno na jedné straně zvyšujícím se počtem událostí s katastrofickými dopady a na druhé straně se zvyšuje výše škod v souvislosti s těmito katastrofami. Zejména živelné katastrofy a katastrofy, které vyplývají z činnosti člověka, se na tomto nárůstu podílejí.

V posledních letech se jedná zejména o výskyt povodní a záplav, vichřic, hurikánů, tajfunů, zemětřesení, sucha, ztroskotání lodí apod. a v neposlední řadě teroristických útoků. Negativní vývoj v oblasti přírodních katastrof, tedy zvyšování jejich počtu a zvyšování jejich dopadů, je spojován zejména s klimatickými změnami, které tyto přírodní jevy způsobují.

V posledním období z pohledu pojištěných škod mají na pojistné a zajistné trhy vliv hurikány nebo vichřice katastrofického rozsahu. Rokem s největšími negativními dopady katastrofických událostí byl rok 2005. Největší pojištěnou škodou v roce 2005 byla škoda způsobená hurikánem Katrina, kdy pojištěné škody byly ve výši 45 mld. USD a zemřelo 1193 lidí. Podle odborných podkladů zajišťovny WillisRe největší plnění za škody způsobené hurikánem Katrina uhradilo těchto deset pojistitelů a zajistitelů. [10]

Tabulka č. 8

Odhad výše plnění za škody způsobené hurikánem Katrina ve statisících USD

Pojistitel/zajistitel	Odhad výše plnění
Berkshire Hathaway	1200 - 3000
Lloyd's	2550
Allstate	2390
Swiss Re	1200
XL Capital	1159
AIG	1100
AIL Insurance	1000
Munich Re	626 – 814
Montpelier Re	809
St. Paul Travelers	803

Zdroj: Hurikány – metla i činitel rozvoje světového pojišťovnictví a zajištění (2. část).
Pojistný obzor 3/2006

Po takto rozsáhlé katastrofě, která zasáhla celosvětový pojistný a zajistný trh, by se dal očekávat nárůst zajistných sazeb až do té výše, že by se pojistná ochrana pro případ tropických bouří stala pro pojišťovny nedostupná. Ale jak se ukázalo po 11. září 2001, kdy byl terorismus po nějakou dobu rizikem zcela nepojišitelným, nyní již lze krytí terorismu nakoupit, ale za patřičnou cenu. Pojišťovny nemohly po teroristických útocích tato rizika pojišťovat, protože na to samy neměly kapacitu a zajistitelé se těchto rizik obávali a nebrali je do zajištění. Nyní již lze riziko terorismu přijmout do zajistného portfolia, ale pojistitelé

musí počítat s vyšším zajistným. Stejným způsobem se bude zvyšovat zajistné pro zajištění živelných událostí všude na světě. [10]

Po katastrofických událostech také většinou roste objem pojištěných smluv, protože občané a podniky si uvědomí, že by je také mohla postihnout nějaká katastrofa. Pojišťovny se tedy zvyšuje objem přijatého pojistného, ale zajistitelé chtějí za zajištění těchto rizik vyšší zajistné. Pojišťovny vyšší zajistné promítnou do ceny pojištění a pojistníci platí více za pojistnou ochranu. Je zřejmé, že po různých katastrofách se vždy zvyšuje objem zajistného krytí a rostou zisky zajistitelů i pojistitelů.

Rok 2006 byl z pohledu dopadů katastrof rokem s třetím nejmenším rozsahem pojištěných škod za posledních 20 let. Největší katastrofy se v roce 2006 staly v USA. Byla to série tornád a krupobití během dubna, které způsobily škody na pojištěném majetku ve výši přibližně 3000 mil. USD. Snížení ceny zajistného krytí se v následujícím období nepředpokládá, protože i když bylo v roce 2006 méně katastrofických událostí, dlouhodobé předpovědi klimatologů a meteorologů ukazují více než průměrnou aktivitu hurikánů v dalších letech. [11]

V roce 2007 jsme v Evropě již také zažili jednu přírodní katastrofu, orkán Kyril. Bylo to v lednu 2007 a předpokládané náklady, které vzniknou evropským pojišťovnám s likvidací škod, se odhadují ve výši 3,5 mld. Eur. Nejzávažnější škody způsobil orkán ve Velké Británii a v Německu. Škody po bouři Kyril jsou v Evropě nejvyšší od roku 1999. [17]

8.4 Analýza ART trhu

Díky rostoucí ceně zajistného krytí se v oblasti zajištění začínají prosazovat nové trendy označované globálně jako alternativní přenos rizik. Tyto metody se snaží čelit novým typům a zvětšujícímu se rozsahu rizik prostřednictvím činností mimo oblast klasického pojištění a zajištění.

Jednou z metod je přenos rizik z přírodních katastrof na kapitálové trhy formou katastrofických dluhopisů. Od poloviny 90. let do konce roku 2005 bylo vydáno asi 100 katastrofických dluhopisů, které byly emitovány v hodnotě 10 mld. USD. Motivem je přitom nejen existenční snaha pojistitelů a zajišťovatelů vyrovnat se s novodobými katastrofami, na které klasické pojištění a zajištění jednoduše nestačí, ale také najít levnější alternativní prostředky pojištění a zajištění ve srovnání s dosavadním řešením. [20]

V roce 2006 katastrofické dluhopisy zaznamenaly nebyvalý růst, způsobený poptávkou na americkém trhu. Celková hodnota emitovaných dluhopisů byla 4,69 mld. USD, což je zvýšení o 136 %. V roce 2005 byly emitovány katastrofické dluhopisy v hodnotě přes 2 mld. USD. [19]

Objevují se také nové ART produkty, které odpovídají na zvýšený zájem o sekuritizaci dalších druhů pojištění. Mezi tyto produkty můžeme zařadit životní dluhopisy, které přebírají například riziko epidemie ptačí chřipky nebo rizika různých jiných nemocí a nákaz.

8.5 Rating zajišťoven

Zajišťovny, které zajišťují jiné zajišťovny, mohou být pouze velké mezinárodní společnosti, které mají dostatek zdravého kapitálu. Zajišťovny musí nyní po Katrině plnit zvýšené podmínky dané národními regulátory i ratingovými agenturami.

Ratingové agentury udělují zajišťovnám hodnocení dle jejich finančního zdraví a možnosti dostát svým závazkům. Rating je v oblasti zajištění velmi kritickým a citlivým ukazatelem, a proto může z dlouhodobého hlediska zásadně ovlivnit úspěšné fungování zajišťovny na trhu.

Po hurikánu Katrina zveřejnila ratingová společnost Standard&Poor's seznam deseti zajišťoven, u kterých předpokládá negativní výhled do budoucna. Pokud rating zajišťoven klesne pod úroveň "A", je to prvopojistiteli vnímáno velmi negativně, a zajišťovatelům tak

hrozí pokles důvěry. Pokles důvěry se obvykle projevuje snížením objemu cedovaných obchodů a vede k dalšímu prohloubení ekonomických problémů. Ve svém důsledku tato změna ratingu vede ke značnému poklesu významu zajišťovatele ve vyspělých zemích.

[12]

Tabulka č. 9 – Rating zajišťoven v roce 2005

Pořadí	Společnost	Rating
1.	Munich Re	AA-
2.	Swiss Re	AA-
3.	Berkshire Hathaway	AAA
4.	Lloyd's	A
5.	Hannover Re	AA-
6.	GE Insurance Solutions	AA-
7.	Transatlantic Holdings	AA-
8.	Partner Re	AA-
9.	XL Capital	A+
10.	Everest Re	AA-

Zdroj: Global Reinsurance Market Review, Benfield Group

8.6 Fúze mezi zajišťovnami

Největší světové zajišťovny se snaží o převzetí jiných zajišťoven z důvodů konsolidace zajišťovacího trhu. Zajišťovna tak získá další část zajišťovacího trhu, dále možnost více diverzifikovat převzatá rizika a také odborné znalosti.

Mezi nejnovější nabídky o převzetí patří nabídka společnosti SCOR o převzetí zajišťovny Converium. Zajímavé je, že společnost SCOR se zaměřuje především na životní pojištění a Converium na zemědělství. Takto rozdílná portfolia proto mohou dobře stabilizovat výnosy a zajišťovna může svým zákazníkům nabídnout širší paletu produktů. Pokud k fúzi dojde, bude tato spojená skupina generovat pojistné ve výši 5,5 mld. USD.

V roce 2006 došlo k převzetí zajišťovny GE Insurance Solutions společností Swiss Reinsurance Co., která za zajišťovnu patřící společnosti General Electric Co. zaplatila 7,8 mld. USD. Také investiční konsorcium vedené WL Ross&Co. koupilo zajišťovnu Axa Re. Další převzetí se uskutečnilo v Německu, kde SCOR koupila Revios Rückversicherung AG za 605 mil. EUR. [13]

Závěr

Zajištění je proces, prostřednictvím kterého pojistitelé prodávají zajistitelům část rizika, které upsali. Zajistitelé opatrně kombinují typy rizik a pokryté geografické oblasti tak, aby zmenšili možnost výskytu výjimečně velkých škod působících na jejich zajistné portfolio. Tento přístup umožňuje zajistitelům přijmout část rizik, kterou by pojistitelé nebyli schopni sami pojistit. Kromě toho zajišťovny shromažďují důležitá data, analyzují rizika a podílejí se na výzkumech, které jsou potřebné pro včasná varování před katastrofickými událostmi.

V České republice je zajištění právně upraveno Zákonem č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví ve znění zákona č. 39/2004 Sb. Tento zákon mimo jiné definuje zajišťovací činnost, stanoví podmínky pro udělení povolení k zajišťovací činnosti, upravuje minimální výši základního kapitálu zajišťovny a také udává možnosti dohledu nad zajišťovnami.

Z analýzy zajistného trhu v České republice vyplývá, že na českém trhu nepůsobí žádná česká zajišťovna. Všechny pojišťovny působící na našem trhu jsou zajištěny u zahraničních zajišťoven.

Aktivní zajištění provozovalo v roce 2005 šest pojišťoven. Tato zajistná činnost je pouze příležitostná a neočekávám, že by se v České republice nějaká pojišťovna více zaměřila na provozování zajištění.

Celkové hrubé předepsané pojistné postoupené zajistitelům činilo v roce 2005 29 437 mil Kč. Z analýzy předepsaného zajistného vyplývá, že české pojišťovny předávaly v roce 2005 do zajištění přibližně 35 % rizik pojištěných v neživotním pojištění a asi 5 % rizik pojištěných v životním pojištění. Z dlouhodobějšího hlediska předávají pojišťovny do zajištění přibližně stejně velké procento rizik z neživotního pojištění, v životním pojištění podíl zajistného k celkovému přijatému pojistnému každý rok roste. Od roku 2000 vzrostla hodnota postoupeného zajistného v životním pojištění asi desetkrát. Domnívám se, že výše postoupeného pojistného v životním pojištění bude i nadále růst.

Nejčastější podobou zajištění v České republice je obligatorní zajištění. Myslím si, že pro neobvyklá rizika nebo pro zajištění katastrofických rizik se bude stále více využívat fakultativních forem zajištění. Protože na český trh přicházejí noví zahraniční pojistitelé a dochází k rozšiřování pojistných produktů, musí pojistitelé zvyšovat zajistné kapacity. Proto si myslím, že se české pojišťovny budou více přiklánět k neproporcionálnímu zajištění. Alternativní metody přenosu rizik se na českém trhu vůbec neobjevují. Důvodem je konzervativní přístup českých pojišťoven a také nedostatečně velký kapitálový trh.

Celosvětově zahrnuje zajišťovací průmysl v současnosti okolo 150 činných zajistitelů, kteří hospodaří s obrovskými finančními prostředky. V roce 2005 činilo předeepsané hrubé zajistné 173 mld. USD, více než polovina z tohoto zajistného byla cedována u čtyř největších zajišťoven.

Retrocese je důležitým nástrojem pro udržení finančního zdraví zajišťovny. Zajišťovny nejvíce retrocedují přijatá rizika na trzích v Severní Americe a Evropě. V roce 2005 činilo retrocedované zajistné 61 mld. USD.

Na zajistný a pojistný trh působí velmi silně katastrofy, které způsobují obrovské škody. Největší pojištěnou škodou byl hurikán Katrina, který způsobil škody ve výši 135 mld. USD a zemřelo 1193 lidí. Velké ztráty související s hurikánem Katrina se objevily převážně u zajistitelů specializujících se na majetkové pojištění. Ostatním zajistitelům pomohla větší diverzifikace rizik k menším ztrátám. Zajišťovny po takto rozsáhlé katastrofě zvýšily zajistné sazby, aby doplnily kapitálové rezervy.

Rok 2006 byl velmi dobrým rokem pro zajišťovny. Díky malému rozsahu škod se zajistný trh postupně zotavil z velkých ztrát roku 2005 a zajišťovny dosáhly obrovských zisků. V roce 2006 se také rozjela vlna fúzí mezi zajišťovnami. Největší světové zajišťovny se snaží o převzetí jiných zajišťoven z důvodu odstranění konkurence a dalším důvodem je nová možnost diverzifikovat rizika a snižovat náklady.

Protože cena zajistného krytí v tradičním zajištění nadále roste, prosazují se na zajistném trhu alternativní metody přenosu rizik. Nejdynamičtěji se rozvíjejí katastrofické dluhopisy,

které v roce 2006 zaznamenaly nebývalý růst, způsobený velkou poptávkou v USA. Celková hodnota emitovaných dluhopisů byla v roce 2006 4,69 mld. USD, což je více než jednou tolik než v roce 2005.

Objevují se také nové ART produkty, které odpovídají na zvýšený zájem o sekuritizaci dalších druhů pojištění. Mezi tyto produkty můžeme zařadit životní dluhopisy a sidecars.

Myslím si, že se zajistný trh bude i nadále stále více globalizovat, ale budou se zde také objevovat společnosti, které budou chtít na zajištění velmi rychle zbohatnout. Tento trend bude pokračovat až do té doby, kdy bude cena zajištění růst.

Očekávám, že pojišťovny budou hledat nové možnosti jak snížit své rizikové portfolio a myslím si, že vzniknou nové produkty, které budou zaměřené na sekuritizaci rizik na kapitálových trzích. Nepředpokládám ale, že by alternativní možnosti přenosu rizik nějak výrazně ovlivnily trh s tradičním zajištěním.

Seznam použité literatury

- [1] DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2003. ISBN 80-86119-67-X
- [2] BÖHM, A. *Ekonomika a řízení pojišťoven v podmínkách po vstupu České republiky do Evropské unie*. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004. ISBN 80-7357-020-3
- [3] CIPRA, T. *Zajištění a přenos rizik v pojišťovnictví*. 1. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2004. ISBN 80-247-0838-8
- [4] CIPRA, T. *Pojistná matematika - teorie a praxe*, 2. vyd. Praha: Ekopress, 2006. ISBN 80-86929-11-6
- [5] Zákon č. 363/1999 Sb., *o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů*
- [6] FIALKA, M. Zajišťovna bude působit v celé EU. *Hospodářské noviny*. Praha: 2004, roč. 48., č. 197., s. 15. ISSN 0862-9587
- [7] ČÍŽEK, L. Benfield představil aktuální trendy v zajištění. *Pojistný obzor: Časopis českého pojišťovnictví*. Praha: 2006, roč. 83., č. 9., s. 6. ISSN 0032-2393
- [8] Obnova zajištění na rok 2007. *Pojistný obzor: Časopis českého pojišťovnictví*. Praha: 2007, roč. 84., č. 4., s. 10. ISSN 0032-2393
- [9] MERŠMÍD, J. Nahlédnutí do světového pojišťovnictví. *Pojistný obzor: Časopis českého pojišťovnictví*. Praha: 2007, roč. 84., č. 4., s. 3-4. ISSN 0032-2393
- [10] ŠKORPIL, M. Hurikány - metla i činitel rozvoje světového pojišťovnictví a zajištění (2. část). *Pojistný obzor: Časopis českého pojišťovnictví*. Praha: 2006, roč. 83., č. 3., s. 14-15. ISSN 0032-2393
- [11] DUCHÁČKOVÁ, E. Katastrofy a světové pojišťovnictví v roce 2006. *Pojistný obzor: Časopis českého pojišťovnictví*. Praha: 2007, roč. 84., č. 3., s. 9-10. ISSN 0032-2393
- [12] MINOL, B. Dojde ke změně struktury zajišťovacího trhu? *Pojistný obzor: Časopis českého pojišťovnictví*. Praha: 2006, roč. 83., č. 1., s. 12-13. ISSN 0032-2393
- [13] SCOR usiluje o Converium. *Pojistný obzor: Časopis českého pojišťovnictví*. Praha: 2007, roč. 84., č. 4., s. 10. ISSN 0032-2393
- [14] INFO z Evropské unie. *Pojistný obzor: Časopis českého pojišťovnictví*. Praha: 2005. roč. 82., č. 11., s. 11. ISSN 0032-2393

Internetové stránky

- [15] Výroční zpráva ČAP 2005 individuální údaje. Česká asociace pojišťoven [online]. [cit. 20.4.2007]. Dostupné z: <<http://cap.cz>>
- [16] Výkaz zisků a ztráty za všechny subjekty na pojistném trhu 2000-2005. Česká národní banka [online]. [cit. 20.4.2007]. Dostupné z: <<http://cnb.cz>>
- [17] Škody způsobené orkámem Kyril. Česká asociace pojišťoven [online]. [cit. 20.4.2007]. Dostupné z: <<http://cap.cz>>
- [18] Český jaderný pool [online]. [cit. 20.4.2007]. Dostupné z: <<http://nuclearpool.cz>>
- [19] Global Reinsurance Market Review. Benfield Group [online]. [cit. 20.4.2007]. Dostupné z: <<http://benfieldgroup.com>>
- [20] IAIS Global Reinsurance Market Report 2006. International Association of Insurance Supervisors [online]. [cit. 20.4.2007]. Dostupné z: <<http://iaisweb.org>>
- [21] Global Reinsurance Highlights 2006. Standard & Poor's [online]. [cit. 20.4.2007]. Dostupné z: <<http://reactionsnet.com>>
- [22] IAIS Global Reinsurance Market Report 2004. International Association of Insurance Supervisors [online]. [cit. 20.4.2007]. Dostupné z: <<http://iaisweb.org>>

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Základní pojmy používané při zajištění	1
Příloha č. 2 – Seznam členů Českého jaderného poolu	2
Příloha č. 3 – Seznam dvaceti největších zajišťovacích společností	3

Příloha č. 1 - Základní pojmy používané při zajištění

- **prvopojistitel, zajistník, cedent** – pojistitel, který předává riziko do zajištění;
- **zajistitel, cesionář** – subjekt (většinou zajišťovna) přejímající část rizika, které již pojistil nějaký pojistitel;
- **cedovat** – znamená převést část pojištěného rizika z prvopojistitele na zajistitele;
- **cese, zajištění** – postup části rizika do zajištění;
- **kapacita** – maximální objem rizika, který v rámci daného pojištění může pojistitel pojistit;
- **limit** – maximální část pojištěného rizika, kterou zajistitel může převzít;
- **podíl** na zisku zajistitele – motivuje prvopojistitele k tomu, aby měl zájem na dosahování zisku zajistitelem;
- **priorita** – maximální část vzniklé škody, kterou hradí prvopojistitel;
- **provize do zajistitele** – slouží ke kompenzaci správních nákladů, které má prvopojistitel s cedovaným pojistným obchodem;
- **retrocedovat a retrocese** – znamená převést část rizika, které již bylo cedováno na zajistitele, na některého dalšího zajistitele;
- **vlastní vrub** – část pojištěného rizika, kterou si prvopojistitel ponechává ke krytí;
- **zajistné** – pojistné placené prvopojistitelem zajistiteli za příslušnou zajistnou ochranu.

Zdroj: CIPRA,T.: *Zajištění a přenos rizik v pojišťovnictví*. 1.vyd. Praha: GRADA Publishing, 2004. ISBN 80-247-0838-8

Příloha č. 2 – Členové Českého jaderného poolu

Allianz pojišťovna, a.s.

www.allianz.cz

Česká podnikatelská pojišťovna, a.s.

www.cpp.cz

Česká pojišťovna a.s.

www.cpoj.cz

ČSOB Pojišťovna, a.s., člen
holdingu ČSOB

www.csobpoj.cz

Generali Pojišťovna a.s.

www.generali.cz

GERLING-Konzern Všeobecná
pojišťovací a.s. – organizační složka

www.gerling.cz

Hasičská vzájemná pojišťovna, a.s.

www.hvp.cz

Kooperativa, pojišťovna, a.s.

www.koop.cz

MAXIMA pojišťovna, a.s.

www.maxima-as.cz

UNIQA pojišťovna, a.s.

www.uniqa.cz

Zdroj: Český jaderný pool [online]. [cit. 20.4.2007]. Dostupné z: <<http://nuclearpool.cz>>

Příloha č. 3 – Dvacet celosvětově největších zajišťovacích společností

Pořadí	Zajišťovna	Země	Čisté předepsané pojistné (v mil. USD)		
			2005	2004	2003
1	Munich Re	Německo	22 602,8	26 400,1	29 197,9
2	Swiss Re	Švýcarsko	21 203,6	25 766,9	24 776,6
3	Berkshire Hathaway	USA	10 041,0	10 580,0	11 946,0
4	Hannover R	Německo	9 190,8	10 125,9	10 241,6
5	GE Insurance Solutions	USA	6 697,0	8 173,0	9 729,0
6	Lloyd's	U.K.	6 566,8	6 375,7	7 818,3
7	XL Re	Bermudy	5 012,9	4 149,3	3 483,1
8	Everest Re	Bermudy	3 972,0	4 531,5	4 315,4
9	Reinsurance Group of America Inc.	USA	3 863,0	3 342,5	2 639,2
10	PartnerRe	Bermudy	3 615,9	3 852,7	3 589,6
11	Transatlantic Holdings Inc.	USA	3 466,4	3 749,3	3 341,1
12	Tokio Marine & Nichido Fire Insurance Co. Ltd.	Japan	2 789,3	3 455,1	2 579,7
13	SCOR France	Francie	2 691,8	3 329,5	4 260,1
14	Odyssey Re	USA	2 301,7	2 361,8	2 153,6
15	Korean Re	Korea	1 946,7	1 678,4	1 350,8
16	Scottish Re Group Ltd.	Kajmanské ostrovy	1 933,9	589,4	-
17	Converium	Švýcarsko	1 815,7	3 726,1	3 827,0
18	Sompo Japan Insurance Inc.	Japan	1 803,9	2 052,8	2 027,3
19	Transamerica Re (AEGON)	USA	1 741,0	953,8	1 451,0
20	Platinum Underwriters Holdings Ltd.	Bermudy	1 717,7	1 646,0	1 172,1

Zdroj: Global Reinsurance Highlights 2006-2004. Standard & Poor's [online]. [cit. 20.4.2007]. Dostupné z: <<http://reactionsnet.com>>